

**ANSVARSFORDELING AV TAP OG SKADE
I BOREKONTRAKTER
NASJONALT OG INTERNASJONALT**

Kandidatnummer: 631

Leveringsfrist: 25.04.2009

Til sammen 17 651 ord

25.04.2009

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Emnet for avhandlingen	1
1.2	Avgrensning	2
1.3	Videre opplegg	2
<u>2</u>	<u>RETTSKILDER</u>	<u>3</u>
2.1	Kontraktene	3
2.2	Bakgrunnsretten	4
2.2.1	Lov	4
2.2.2	Kontraktspraksis	5
2.2.3	Rettspraksis	6
2.2.4	Teori	6
2.2.5	Reelle hensyn	6
<u>3</u>	<u>GRUNNPRINSIPPER</u>	<u>8</u>
3.1	”Knock for knock”-prinsippet	9
3.2	Prinsippet om familiegrupper	12
3.3	Back to back-prinsippet	13
3.4	Prinsippet om det nødvendige innslag av forsikring i ”knock for knock”-ordninger	14
<u>4</u>	<u>SAMMENLIGNING AV KONTRAKTENE</u>	<u>16</u>
4.1	Generelt	16

4.2	Ansvar for personer	16
4.3	Ansvar for eiendom	38
4.4	Ansvar for brønn- og formasjonsproblematikk	45
4.5	Ansvar for indirekte tap	49
4.6	Ansvar for tredjemann, inkludert forurensningsskader/vrakfjerning	51
<u>5</u>	<u>OPPSUMMERING OG KONKLUSJON</u>	<u>64</u>
<u>6</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>67</u>
	Lov- og forskriftsregister	67
	Domsregister	67
	Bøker	68

1 Innledning

1.1 Emnet for avhandlingen

I denne avhandlingen vil jeg sammenligne ansvarsfordelingen når det gjelder skade og tap mellom operatør og borekontraktør i norske og internasjonale borekontrakter. Hensikten med sammenligningen er å se hvorvidt kontraktene fra ulike rettssystem varierer, hva som eventuelt kan være grunnen til dette og hva eventuelle forskjeller innebærer for partene.

Ansvarsdelen i kontraktene består stort sett av en regulering som omfatter fordeling av ansvaret for skade på og tap av personell og eiendom tilhørende partene, samt skade og tap som rammer tredjepart. I tillegg har nesten samtlige kontrakter egne bestemmelser som gjelder skade og tap ved forurensningsutslipp og vrakfjerning.

Med unntak av en, er alle kontraktene inngått med samme borekontraktør. Motpartene er ulike store oljeselskap. Kontraktene følger samme opplegg for ansvarsfordelingen når det gjelder personell og eiendom tilhørende partene. Denne fordelingen går i korthet ut på at partene i utgangspunktet holder hverandre skadesløse for skade og tap som rammer eget personell og eiendom. Denne type regulering er etter hvert blitt en vanlig ordning i tilsvarende kontrakter. Selv om kontraktene på dette punktet følger det samme mønsteret, vil likevel forskjellig ordlyd i bestemmelsene medføre forskjeller. Dessuten vil omfanget av personell og eiendom, som skal identifiseres med den respektive part, variere og medføre forskjeller, se punkt 3.3. Videre vil fordelingen av tredjepartsansvaret variere og medfører forskjeller, se punkt 4.6.

1.2 Avgrensning

Uttrykket ansvarsfordeling kan oppfattes å omfatte flere områder av kontraktene enn de som skal behandles i denne avhandlingen. Det må derfor avgrenses mot ansvar for mislighold, som tap ifm mangelfullt arbeid eller forsinkelse. Rigger må f.eks. gjennomgå reparasjoner pga manglende vedlikehold, som kan medføre både tap og forsinkelser for motpart. Slike situasjoner dreier seg om selve utførelsen av kontraktsarbeidet, hvor andre behov for reguleringer og virkemidler gjør seg gjeldende.

Videre avgrenses det mot immaterielle rettigheter, som for eksempel patentrettigheter og lignende. Disse situasjonene er ofte regulert under ansvarsbestemmelsene i kontraktene, men vil av plassbegrensingsgrunner ikke tas med i fremstillingen.

Med samme begrunnelse vil oppgaven ikke gå nærmere inn på visse særbestemmelser i enkelte av kontraktene, som man ikke finner igjen i de andre kontraktene, bl.a. en bergingsbestemmelse i Nigeriakontrakten.

Ansvarsfordelingen i borekontraktene henger i ganske stor grad sammen med partenes forsikringsdekninger. En inngående drøftelse av disse problemstillingene ville imidlertid sprengte rammen for avhandlingen, og vil derfor begrenses til en kort generell fremstilling. Imidlertid vil det foretas fortløpende henvisninger til forsikringsrettslige spørsmål der det vil være relevant i fremstillingen.

1.3 Videre opplegg

I det følgende vil jeg først gi en oversikt over relevante rettskilder for de ulike problemstillingene i avhandlingen, (punkt 2). Deretter følger en fremstilling over de grunnprinsipper ansvarsfordelingen bygger på (punkt 3), før de konkrete løsningene i kontraktene behandles, (punkt 4). Til slutt vil jeg oppsummere og vurdere de viktigste forskjellene mellom kontraktene (punkt 5).

2 Rettskilder

Som nevnt ovenfor vil det foretas en sammenligning av ansvarsbestemmelsene i borekontrakter fra ulike rettslige systemer.

Målet for kontraktstolkning i norsk rett er å finne partenes mening¹. Dette formålet opereres det med etter engelsk rett og visstnok også i mere fjerntliggende kulturer². Spesielt ift det engelske rettssystemet er, at man i langt større grad enn i norsk rett foretar en ren bokstavtolkning av kontraktene³.

På bakgrunn av rammene for denne avhandlingen, både når det gjelder tid og omfang, er det ikke gjort forsøk på å trenge dypt inn i bakgrunnsretten i den fremmede jurisdiksjonen.

2.1 Kontraktene

I fremstillingen er det tatt utgangspunkt i fem forskjellige eksisterende kontrakter, samt en ”blank” standardkontrakt utarbeidet av International Association of Drilling Contractors (IADC).

---

¹ Jmf. Rt 1993, s.564, som gjaldt tolkning av fulltegningsgaranti, og at dette utgangspunktet fremheves som det primære mål ved all kontraktstolkning.

² Høgberg, side 69

³ Hagstrøm, side 395, fremhever at grunnholdningen i hele den engelske kontraktsrett er at det ikke er ”domstolenes oppgave å fastlegge kontraktsforpliktelsene mellom partene slik de burde ha vært utformet, men å forholde seg til « the plain wording of the contract », selv om den er ufullkommen”.

Alle kontrakter er utformet på engelsk, men en av dem stammer fra norsk sektor, og er underlagt norsk lovgivning. De andre kontraktene er fra operasjoner i henholdsvis Kina, Indonesia, Nigeria og Ghana. Disse er alle underlagt engelsk lovgivning, med unntak av den indonesiske operasjonen som er underlagt indonesisk rett. De ”virkelige” kontraktene er, som nevnt tidligere, inngått av samme borekontraktør med forskjellige internasjonale oljeselskap.

2.2 Bakgrunnsretten

Kontraktene er forholdsvis detaljert regulert, men det vil være tilfeller der visse spørsmål ikke er besvart, eller mangelfullt besvart, slik at bakgrunnsretten må trekkes inn i bildet.

2.2.1 Lov

Norske kontrakter vil være underlagt sensur av preseptoriske avtalerettslige regler, f.eks. avtaleloven § 36.

Petroleumsvirksomheten er videre underlagt petroleumsloven. Når det gjelder denne fremstillingen er det lovens kap. 7 (forurensningsansvar) og kap. 10 (tredjepartsskader), samt petroleumsforskriften (forsikringskrav), som er av særlig interesse.

2.2.2 Kontraktspraksis

I fremstillingen er sammenligningsgrunnlaget seks kontrakter. Antallet er ikke stort, men det antas likevel at kontraktene er til dels representative for ansvarsbestemmelsene i tilsvarende kontrakter på området. Dette synspunktet medfører at spørsmål som synes besvart av flertallet av kontraktene i sammenligningen, kan brukes som et veiledende fortolkningsargument for vurderingen av tilsvarende spørsmål i de andre⁴.

Borekontraktene tilhører petroleumsvirksomheten, og er sammenlignbare med andre kontraktstyper på dette området, f.eks. Norsk Fabrikasjonskontrakt (NF07), som må antas å representere fast praksis på flere områder⁵. Dette til tross for at denne er en avtalt standard som innebærer særlige forhold når det gjelder sensur av ansvarsfraskrivelsene⁶. Noen av forholdene som kan ha betydning for vurderingen av ansvarsreglene i borekontraktene er sammenfallende med forholdene i fabrikkasjonskontraktene, nemlig at ansvarsforholdene er balansert mellom partene (gjensidighet), forsikringsammenhengen og kommersielle fornufts betraktninger. Tolkningen av NF07 må derfor ha relevans i vurderingen av enkelte problemstillinger i borekontraktene.

---

⁴ Jmf Borerigger i rettslig belysning, side 29, som fremholder at jo større samstemmighet det er mellom kontraktene, jo større grunn er det til å legge vekt på dem. (Her ble det brukt bl.a. 10 kontrakter som materiale).

⁵ Jmf Borerigger i rettslig belysning, side 28, og at en fast innarbeidet praksis vil ha verdi som rettskilde.

⁶ Jmf Kaasen, side 758, som slår fast at det faktisk er en avtalt standard, "fremforhandlet med betydelig ressursinnsats av meget profesjonelle parter. Reguleringen er fastholdt gjennom flere revisjoner over lang tid", har betydning for bl.a. sensur av ansvarsfraskrivelsene i kontraktene.

2.2.3 Rettspraksis

Det finnes lite rettspraksis på borekontraktområdet mht de problemstillinger som reises i fremstillingen. Jeg har imidlertid trukket inn de avgjørelsene som synes relevante for spørsmålene i fremstillingen.

På dette området, som for øvrig i norsk rett, har høyesterettsavgjørelsene høy vekt. I fremstillingen brukes en voldgiftsdom, som kanskje har høyere vekt enn normalt som følge av så få høyesterettsdommer⁷.

2.2.4 Teori

Litteraturen for erstatningsansvar for borekontraktområdet er begrenset. Bull har drøftet en del relevante forhold i ”Tredjemansdekninger i forsikringsforhold”. Videre finnes det en del eldre litteratur som ”Borerigger i rettslig belysning”, av Beyer m.fl. , samt ”Oil Rigs: Law and insurance” av Summerskill. Imidlertid er litteratur for kontrakter og ansvarsfraskrivelser generelt relevant, og i denne fremstillingen er det gjort henvisninger til Kaasen, ”Petroleumskontrakter”, Hagstrøm, ”Om grensene for ansvarsfraskrivelser, særlig i næringsforhold”, og Høgberg, ”Tolkningsstiler ved kontraktstolkning – en introduksjon”.

2.2.5 Reelle hensyn

Begge parter i borekontraktforholdet må anses som meget profesjonelle, og må få betydning for tolkningen. Utgangspunktet blir således at det som står skrevet i kontrakten, normalt må anses som akseptert av partene.

---

⁷ Kaasen, side 58.

I tillegg må det knyttes noen kommentarer til IADC-kontrakten. Denne er tatt med i sammenligningen fordi den i noen få tilfeller brukes for korte oppdrag av borekontraktøren som har inngått de andre kontraktene i fremstillingen, men da i modifisert form⁸.

Formularet er en ensidig utarbeidet standard, som i utgangspunktet burde få betydning for tolkningen i positiv retning for operatør, på bakgrunn av bl.a. balansehensyn. Imidlertid er det et faktum at operatør er den sterkeste part i kontraktsforholdet, og at han har mulighet for å tvinge gjennom eventuelle ønskelige endringer. Det tas derfor ikke særskilte hensyn til operatør ved tolkningen av denne⁹.

---

⁸ Summerskill, side 249, oppdaget tilsvarende bruk av IADC-kontrakten i sitt materiale. Beyer mfl, side 30, hevder at IADC-formularene ikke er i praktisk bruk i Nordsjøen, noe som antagelig skyldes at dette er eldre litteratur.

⁹ Jmf Borerigger i rettslig belysning, side 30, som også hevder at IADC-kontrakten er operatørvennlig.

3 Grunnprinsipper

Partenes fordeling av ansvar for skader og tap som rammer eget personell og egen eiendom, vil være ihht ”knock for knock”-prinsippet, punkt 3.1. ”Knock for knock”-prinsippet innebærer en løsrivelse fra tradisjonelle erstatningsrettslige ansvarsvilkår¹⁰, og skade eller tap blir der det oppstår. Prinsippet får betydning også for de øvrige ansvarsbestemmelsene i kontraktene, bl.a. dannelsen av risikosoner (familigrupper).

Som ovenfor nevnt vil partene i borekontrakten ha innordnet sine respektive kontraktspartnere i hver sin risikosone, henholdsvis kontraktør- og operatørgruppen. Hensikten med dette er å sørge for at skadesløsholdelsesbestemmelsene i kontraktene utvides med medkontrahenters personell og eiendom. På denne måten blir således partene ansvarlig for skade og tap av personell og eiendom i sin respektive risikosone. Denne måten å regulere ansvaret for skader og tap for andre medkontrahenter kan kalles prinsippet om familiegrupper, se punkt 3.2.

For at partene skal unngå å bli sittende med ansvaret for sine familiemedlemmers skader/tap i siste omgang, må ansvaret kanaliseres videre til de respektive familiemedlemmer. Denne videreføringen av kontraktsbestemmelser kalles gjennomføring av ”back to back”-prinsippet, se nedenfor punkt 3.3.

---

¹⁰ Kaasen, side 742

3.1 ”Knock for knock”-prinsippet

Ihht alminnelige erstatningsrettslige synspunkter vil ansvar for skade/tap bero på bl.a. hvem som forårsaker skaden. Kan skadevolder klandres for sine handlinger, er det normalt han som skal bære kostnadene. ”Knock for knock”-prinsippet innebærer en løsrivelse fra slike tradisjonelle erstatningsrettslige synspunkter. Her er man ikke opptatt av hvem som er skadevolder, men plasserer ansvaret der det oppstod, nemlig på skadelidtesiden.

”Knock for knock”-prinsippet, består av tre elementer.

Kontraktpartene skal for det første holde hverandre skadesløse for skade og tap som rammer egen eiendom. Dersom en kontraktspart kunne krevd erstatning for skade på egen eiendom som følge av motparts uaktsomme handling med hjemmel i alminnelige regler, blir han altså forhindret fra dette som følge av ”knock for knock”-reguleringen.

For det andre skal kontraktspartene holde hverandre skadesløse for skade/tap av bestemte tredjeparter, inkludert eget personell, i den grad tredjepart krever erstatning av den kontraktspart som skal holdes skadesløs ihht kontrakten. Skadd ansatt trenger altså ikke respektere skadesløsholdelsesklausulene i kontrakten mellom operatør og borekontraktør¹¹. For det tredje skal kontraktspartene, i den grad de har dekket en tredjepartsskade ihht kontrakt, avstå fra å kreve regress av hverandre selv om de kunne gjort dette ihht alminnelige regler.¹²

Begrunnelsene for ”knock for knock”-prinsippet er flere. Prinsippet kan ved første øyekast virke unaturlig og urimelig. Forårsaker f.eks. borekontraktør skader på operatørs utstyr på grunn av klanderverdig oppførsel, skal operatør selv dekke tapet. Isolert sett vil dette stride mot en normal rettsoppfatning.

---

¹¹ Jmf Kaasen, side740

¹² Se nærmere om de tre elementene i Bull, side 346

For det første virker skadesløsholdelsen begge veier, slik at det i utgangspunktet er balanse mellom partene. (Dette vil imidlertid ikke slå helt til i praksis, se nedenfor).

Kriteriene for å avgjøre vilkårene for ansvar ifm alminnelige regler, er i stor grad skjønnsmessige og innebærer derfor usikkerhet. Disse usikkerhetsmomenter medfører at partene har liten mulighet til å forutse kostnadene med fremtidige erstatningskrav i tilknytning til kontrakten. I tillegg vil en løsning basert på alminnelige erstatningsrettslige regler, være tid- og kostnadskrevenne og innebære potensiell strid mellom partene¹³.

”Knock for knock”-prinsippet medfører dermed forutberegnelighet og en oppgjørsteknisk bedre løsning. Man vet på forhånd hvem som skal dekke hvilke skader og tap, og unngår derfor lange undersøkelser og diskusjoner rundt dette.

På å denne måten blir det også enklere å beregne forsikringsbehovet. For å få en fullstendig oversikt over ”knock for knock”-prinsippet, må nemlig forsikringene trekkes inn i bildet. Det er disse som i de fleste tilfeller dekker kostnadene ved skader/tap, og er derfor en viktig faktor i begrunnelsen for ”knock for knock”-ordningene.

En forutberegnelig ansvarsfordeling, innebærer at partenes forsikringer kan tilrettelegges på den mest hensiktsmessige måten. Partene får bl.a. en mulighet til å unngå at samme risiko forsikres flere ganger¹⁴. I petroleumsvirksomheten er det nemlig sjelden at kun to parter er involvert i kontraktsarbeidet. Ofte har hver part leverandører som igjen har sine underleverandører osv. I tillegg kan det være snakk om partnere, morselskap, datterselskap o.l., som gjør bildet enda mere komplisert. Skulle hver part ha forsikringer som skulle dekke risikoen med å være involvert i prosjektet, ville kontraktsrisikoen forsikres mange ganger og bli en svært fordyrende affære.

---

¹³ Bull, side 353

¹⁴ Se mer om de forsikringsmessige fordeler hos Bull, side 349

Ut fra synspunktet om at tapene som oftest vil være dekket under forsikringspolisene, kan ansvarsfordelingen som følger av ”knock for knock”-prinsippet ses på som en ordnet tapsfinansiering¹⁵, og bl.a. få betydning ved vurderingen av hvorvidt ordningen, og ansvarsfraskrivelsen det innebærer, er rimelig¹⁶.

Som ovenfor nevnt er flere parter involvert i et kontraktsarbeid. Dette skyldes at hver part til hovedkontrakten har andre medkontrahenter, som motpart ikke har noe kontraktsforhold til. For at nevnte fordeler med ”knock for knock”-ordningen skal utnyttes maksimalt, blir det viktig at disse medkontrahentene blir innlemmet i systemet. Løsningen i kontraktene er å la hver part være ansvarlig for skader/tap som rammer sine respektive medkontrahenter. Teknisk løses dette ved å opprette en risikosone for hver part, som består av parten selv og hans medkontrahenter¹⁷, jmf nedenfor om familiegrupper.

Det foregående viser at det er betydelige fordeler ved ”knock for knock”-prinsippet.

Imidlertid er det også ulemper¹⁸. For det første kan kanskje ordningene gi en dårlig preventiv effekt. Det kan nemlig hevdes at partene mister incentivet til å opptre aktsomt i den annens risikosone når det ikke får konsekvenser i form av erstatning.

For det andre er nok ikke opplegget så balansert som det kan se ut til ved første øyekast.

Kontraktør får antagelig en større belastning enn han ville hatt ihht alminnelige erstatningsrettslige regler. Dette skyldes at operatør ofte kan være ansvarlig for skade i kontraktørs risikosone uten at kontraktør er det, mens det er lite sannsynlig at borekontraktør er ansvarlig i operatørs risikosone uten at operatør også er det. Dessuten vil det faktum at den skadelidte kan holde seg til operatør, (grunnet f.eks. alminnelige erstatningsrettslige regler eller petroleumslovens § 10-9) kunne føre til at erstatningsbeløpet blir høyere enn det ville vært om skadelidte hadde holdt seg direkte til

---

¹⁵ Kaasen, side 751 og 752

¹⁶ Se Kaasen, side 751

¹⁷ Bull, side 349

¹⁸ Bull, side 353-356

kontraktør. Dette av forskjellige årsaker, f.eks. kan lempingsregler slå forskjellig ut for operatør sammenlignet med borekontraktør.

Som nevnt ovenfor innebærer reguleringen av ”knock for knock”-systemet at kontraktspartene er ansvarlig for skader/tap som rammer medlemmene i sin respektive risikosone. Hvor vidtrekkende systemet blir, vil derfor bero på størrelsen av familiegruppene.

3.2 Prinsippet om familiegrupper

Hver part under borekontrakten vil ha medkontrahenter, hvor motparten (i borekontrakten) ikke er en del av kontraktsforholdet.

I utgangspunktet vil slike tredjeparter være utenforstående ift hovedkontrakt og ikke omfattet av ansvarsfordelingen mellom partene. Som ovenfor nevnt vil det imidlertid opprettes en risikosoner for hver respektiv part som eventuelle medkontrahenter blir en del av alt etter hvilken kontraktspart de tilhører. Gruppen av medlemmer i hver risikosone kalles familiegrupper.

Bull¹⁹ skiller mellom storfamilie- og kjernefamilieløsninger, hvor storfamilieløsninger omfatter både partnere, mor-/datterselskaper, kontraktører og underkontraktører og disses ansatte, mens kjernefamilieløsningene unntar selskapets øvrige kontraktører og underkontraktører. (Det er som regel operatør som har sistnevnte løsning). Ved slik innskrenkelse av familiegruppen, økes tredjemannssonen ift de kontraktene som har storfamilieløsninger.

Ved storfamilieløsningene er det svært få som faller utenfor den kontraktsfestede ansvarsfordelingen. Et eksempel på en slik ”egentlig” tredjepart kan være representant fra myndighetene, f.eks. Petroleumstilsynet.

---

¹⁹ Bull, side 394

I den grad partene innlemmer medkontrahenter i sin familiegruppe, må det sørges for at ansvaret i hovedkontrakt kanaliseres videre til ”familiemedlemmene”. Dette fører oss over på prinsippet om ”back to back”.

3.3 Back to back-prinsippet

Løsningen med å opprette risikosoner i hovedkontrakten, medfører et behov for å videreføre ansvarsreguleringen, inkludert ”knock for knock”-ordningen, til eventuelle underkontrakter. Denne videreføringen av kontraktsbestemmelser kalles en ”back to back”-ordning. Dette kan løses på regelnivå, slik at selve bestemmelsene speilvendes, eller på konsekvensnivå, slik at virkningen blir den samme i underkontrakten som for hovedkontrakt²⁰.

Videreføring av ansvar ”back to back” er en viktig del av ”knock for knock”-ordningen. Dette for å unngå at en av kontraktspartene blir sittende igjen med det endelige tap, som følge av at han skal holde motparten skadesløs for tap som denne uaktsomt påfører noen i hans risikosone²¹. Dersom skadesløsholdelsesklausulene gjennomføres ”back to back” med partenes medkontrahenter, vil skader og tap bli der de oppstår når det gjelder alle i de respektive risikosonene. Her må det imidlertid gjøres unntak for personellet, som ikke trenger å respektere disse klausulene, jmf punkt 3.1.

---

²⁰ Kaasen, side 199

²¹ Jmf Kaasen, side 745

3.4 Prinsippet om det nødvendige innslag av forsikring i ”knock for knock”-ordninger

Fremstillingen av ”knock for knock”-prinsippet ovenfor viste at forsikringselementet er en essensiell del av begrunnelsen for denne måten å fordele ansvaret i en kontrakt på.

For det første medfører ”knock for knock”-ordningen at man kan innrette forsikringene på den mest rasjonelle måten, og således unngå flere forsikringsdekninger av samme risiko.

For det andre kan man si at ”knock for knock”-ordningen legger til rette for en ordnet tapsfinansiering gjennom forsikring²².

Effektiviteten med forsikringsordningene, og også rimeligheten med ”knock for knock”-systemet, forutsetter imidlertid at partene tegner nødvendige forsikringer ift det ansvaret de pådrar seg i kontrakten. Borekontraktør vil normalt kunne stole på at operatør uansett forsikringer skal kunne stå ved ansvaret han har pådratt seg i kontrakten. Dette er ikke like selvfølgelig når det gjelder borekontraktørs ansvarsforpliktigelse. Særlig for operatør blir det derfor viktig å påse at nødvendige forsikringer tegnes, for å sikre oppfyllelse av kontrakten. For kontrakter underlagt norsk rett følger det i tillegg et krav om at rettighetshavers virksomhet skal være forsikret, jmf. petroleumsforsikriften, § 73.

Borekontraktene stiller derfor strenge krav til borekontraktørs tegning og opprettholdelse av forsikringer gjennom hele kontraktsperioden. Dette ivaretas bl.a. ved at operatør normalt krever forsikringssertifikater før kontraktsstart.

For det andre er effektiviteten av ”knock for knock”-systemet avhengig av at assurandør frafaller retten til regress. Det ville være liten vits i at partene under kontrakten avtalte å holde hverandre skadesløse hvis assurandør ikke gjorde det samme. På bakgrunn av dette inneholder samtlige kontrakter i denne fremstillingen krav om at påkrevde forsikringer inneholder assurandørs regressfracfall, eller ”Waiver of subrogation”.

---

²² Kaasen, side 752

I tillegg krever enkelte kontrakter at partene skal stå som medforsikret, eller ”co-insured”, på polisene, som også innebærer bl.a. en beskyttelse mot regress²³.

Forsikringstypene som kreves tegnet under kontraktene i denne fremstillingen varierer lite, og er uten unntak ansvarsforsikring (i form av P&I og for de fleste i tillegg en overordnet ”general liability” forsikring), boreriggkasko (Hull & Machinery), arbeidsgiveransvar, samt forsikring på ansatte ihht relevant lovgivning.

Noen kontrakter har dessuten andre forsikringer, som f.eks. bilansvarsforsikring ihht respektive lands regler.

---

²³ Se nærmere om medforsikring i petroleumsrelaterte forsikringer, Bull, side 415 flg.

4 Sammenligning av kontraktene

4.1 Generelt

Ansvarsbestemmelsene som er gjort til gjenstand for drøftelse i denne fremstillingen, omfatter ansvar for personer og eiendom, indirekte ansvar, samt ansvar for tredjemann.

Fordi den er underlagt norsk rettssystem og dermed kjente tolkningsregler og bakgrunnsrett, vil den norske kontraktens bestemmelser være et naturlig utgangspunkt for drøftelsen. De øvrige kontraktene vil sammenlignes med den norske, for å se om disse løser de forskjellige faktorene i ansvarsfordelingen på andre måter. Enkelte deler av bestemmelsenes ordlyd, f.eks. "claim", "indemnify", "company" og "contractor group", "liability" og "work", går igjen når det gjelder både ansvar for eiendom (punkt 4.3), indirekte ansvar (4.4) og tredjemanss ansvar (4.5). For å unngå for mange gjentakelser, har jeg valgt å behandle meningsinnholdet av disse ordene under ansvar for personer (punkt 4.2), og heller gjøre referanse til denne behandlingen i den videre fremstillingen i den grad det er nødvendig. Eventuelle forskjeller vil kommenteres fortløpende.

4.2 Ansvar for personer

Den norske kontrakten, art. 15.1, a lyder:

"... shall indemnify ... Group from and against any claim concerning personal injury to or loss of life of any employee of ... Group, arising out of or in connection with the

performance of the Work. This applies regardless of any form of liability, whether strict or by negligence, in whatever form, on the part of ... Group”.

Ifølge bestemmelsen skal partene holde hverandre skadesløse for skade på person og tap av liv for ansatte i hver sin risikosone. Ansvarsfordelingen for personskader i familiegruppene følger altså ”knock for knock”-prinsippet, jmf punkt 3.1. Lignende bestemmelser går igjen i de øvrige kontraktene, men med varierende ordlyd. Jeg vil i det følgende undersøke hvorvidt dette fører til reelle forskjeller ved å se på innholdet av vilkårene i bestemmelsene, herunder hva som ligger i uttrykket skade, skadesløsholdelsesbegrepet, hvilke personer skadesløsholdelsen gjelder, kravgrunnlaget, årsaksforbindelsen, skyldgrad og familiegruppe.

Innholdet av uttrykket skade

”Personal injury to” må med en normal forståelse bety at den ansatte er blitt påført en personskade, psykisk eller fysisk.

Kinakontraktens ordlyd er på dette punktet identisk med den norske. De øvrige varierer litt, hvilket reiser to problemstillinger.

For det første bruker IADC-kontrakten uttrykket ”bodily injury”, ref art 903, som i utgangspunktet må forstås som kroppslig skade. En normal forståelse av kroppslig vil være synonymt med fysisk, altså slik at det mentale eller psykiske faller utenfor. Dette kan forstås slik at partene har ønsket å unnta slike konsekvenser av en skade, men det er imidlertid vanskelig å se en fornuftig grunn til det. En annen tolkningsmulighet er at ”bodily injury” kun er brukt for å påpeke at det er skade på person som dekkes, i motsetning til skade på f.eks. eiendom. Dette vil i så fall være i tråd med ”knock for knock”-systemet, som hvis skal fungere fullt ut må omfatte alle krav som oppstår i motpartens risikosone. Denne tolkningen innebærer i så fall en utvidelse ift en ren bokstavtolkning, og særlig ift f.eks. engelsk rett er det usikkert hvorvidt den ville kunne

oppretholdes. Særlig gjelder dette fordi det dreier seg om en ren ansvarsfraskrivelse, som engelske domstoler i utgangspunktet er skeptiske til²⁴. Løsningen er usikker.

For det andre skaper Nigeria-, Indonesia- og Ghanakontraktens ordlyder usikkerhet. Dette kan illustreres med Ghanakontrakten, art 18.2, som lyder:

”CLAIMS, in respect of injury to or sickness, disease or death”.

Det gjøres altså en sontring mellom “injury” på den ene siden, og “sickness, disease” på den andre siden. De andre kontraktene bruker kun uttrykket ”injury” (eller ”bodily injury”), altså personskade.

En naturlig forståelse av personskade må omfatte sykdomsrelaterte skader.

Her må det kunne trekkes analogier med bl.a. innholdet av ordet ”yrkesskade” i yrkesskadetrygdloven, jmf § 10, samt at i Rt 2007, s. 172, ble det drøftet hvorvidt det forelå nødvendig årsakssammenheng mellom et fall tilknyttet en persons yrke og senere utvikling av paranoid schizofreni. Det ble her uten videre akseptert at sykdommen kunne være omfattet av skaden forårsaket av fallet, selv om det i dette tilfellet ikke kunne påvises nødvendig årsakssammenheng. Saken dreide seg om erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven § 11. Det ovennevnte er imidlertid den norske rettstilstanden. Litt mer usikkert forholder det seg mht Kinakontrakten, som tross alt er underlagt samme rettssystem som Ghana- og Nigeriakontrakten, nemlig det engelske. Herunder kan det tenkes at ordet ”injury” ikke anses f.eks. klart nok til at en ansvarsfraskrivelse kan

---

²⁴ Jmf. Hagstrøm, side 445, ”I engelsk rett har ansvarsfraskrivelser vært prøvet mot en rekke prinsipper, som i tråd med de seneste dommer må anses å ha karakter av tolkningsregler. Samtlige kan sees som utslag av sentensen *contra proferentem*, at fraskrivelser tolkes strengt mot den som vil påberope den. Dette innebærer normalt at ansvarsfraskrivelser blir underkastet en streng fortolkning, mens en ansvarsbegrensning etter omstendighetene ikke påkaller synspunktene « in their full rigour ».

oppretholdes. Men, dette vil på den annen side stemme dårlig med ”knock for knock”-systemet (som skal omfatte alle krav), som er et velkjent system internasjonalt og som to profesjonelle parter bør vite hva innebærer. Løsningen er usikker.

Skadesløsholdelsen

”Indemnify” betyr å holde skadesløs, og må for det første innebære at ansvarlig part ihht kontrakt skal dekke personskader og –tap som oppstår i sin risikosone. Motpart skal altså ikke ha økonomiske belastninger med hendelsen, selv om han er erstatningsansvarlig ihht alminnelige regler. Dette betyr videre at parten som har gjort opp kravet ihht kontrakt, ikke kan kreve regress av motpart selv om kravet kunne vært veltet over på ham ihht alminnelige regler, f.eks. fordi det er påvist uaktsomhet hos motpart. Til tross for at partene har avtalt å holde hverandre skadesløse, kan tredjemenn velge å forhold seg til skadevolder på bakgrunn av alminnelige regler.²⁵ I slikt tilfelle innebærer skadesløsholdelsen at skadevoldende part kan velte tapet over på motpart hvis denne er ansvarlig ihht kontrakt. Den norske kontrakten inneholder ikke bestemmelser mht hvem som fysisk skal behandle skadesakene. I dette tilfellet kan det reises spørsmål om hvem som bør behandle kravet i første omgang²⁶.

Uttrykket ”indemnify” går igjen også i alle de øvrige kontraktene i sammenligningen, men disse har dessuten ytterligere ord. Dette reiser spørsmål om hvorvidt omfanget av skadesløsholdelsen utvides som følge av dette, og i så fall hvor langt utvidelsen rekker.

Ingen av kontraktene har nøyaktig samme ordlyd, men flere av følgende ord går igjen: ”responsible for”, ”hold harmless”, ”release”, ”save”, ”defend” og ”protect”

---

²⁵ Jmf punkt 3.1 ovenfor

²⁶ Jmf Bull, side 383, som hadde slike reguleringer i sitt materiale. Ihht disse bestemmelsene var det den som skulle dekke kravet ihht kontrakten som også skulle behandle dem.

Alle ordene har dessuten følge av ”shall”, som må innebære at parten som skal holde den annen skadesløs både har plikt og rett til det skadesløsholdelsen går ut på. F.eks. vil parten som skal være ”responsible”, være både forpliktet og berettiget til å behandle skaden. Jeg vil i det følgende drøfte hvert ord, og oppgi hvilke kontrakter som har dette i sin bestemmelse.

”Shall be responsible for” betyr at partene skal stå ansvarlige for de krav som oppstår i hans risikosone. Dette må for det første omfatte økonomisk skadeløsholdelse, som vil falle sammen med betydningen av uttrykket ”indemnify”, jmf ovenfor. For det andre må en naturlig forståelse av ”be responsible for” bety at også selve behandlingen av kravet skal være den ansvarliges plikt . For det tredje må også uttrykket omfatte ansvaret for et eventuelt søksmål. Men, når det gjelder denne behandlingen og eventuelt søksmål, må det gås ut fra at den parten som skal holdes skadesløs er forpliktet til å bidra med informasjon o.l. om saken. I motsatt fall ville parten som skulle holde ham skadesløs risikere å stå uten argumenter i saken. Uttrykket ”shall be responsible for” medfører at parten som skal holdes skadesløs ihht kontrakten, kan overlate oppgjøret av alle relevante krav han mottar, basert på alminnelige regler, til motpart. I den grad motparten forlanger det er det også hans plikt å gjøre det. For parten som er ansvarlig ihht kontrakten, kan dette være en fordel fordi han får en bedre styring med kravet. På den annen side vil dette kreve en ekstra ressursinnsats, f.eks. i form av flere ansatte. Det ovennevnte må medføre en utvidelse ift den norske kontrakten, som begrenserplikten til den økonomiske siden av kravet.

Både IADC-, Nigeria- og Indonesiakontrakten har uttrykket ”shall be responsible” i sin bestemmelse, ref f.eks IADC-kontrakten, art 903.

”Shall hold harmless” er oversatt med å holde skadesløs. Tilsvarende oversettelse har ”indemnify”, og betydningen er dermed sammenfallende. Alle de internasjonale kontraktene inneholder dette uttrykket, ref. f.eks. IADC-kontrakten, art 903.

”Shall release” betyr ”skal befri”, som med en normal forståelse må omfatte både den økonomiske og saksbehandlingsmessige side av skadekravet. Ordet må også forstås slik at den ansvarlige part har plikt til å føre en eventuell rettssak på motpartens vegne, i den grad denne forlanger det. Det er kun Kinakontrakten som har dette uttrykket i sin bestemmelse, ref.art.10.6(a).

”Shall save” må innebære at den ene parten skal redde eller spare den annen for krav (i sin risikosone), som med en normal forståelse må omfatte det samme som ”shall release”, jmf ovenfor. Nigeriakontrakten er den eneste som har dette uttrykket i sin bestemmelse, ref.art.5.1c).

”Shall defend” betyr at den ene parten skal forsvare den annen overfor krav i sin risikosone, og vil omfatte skadebehandlingen, i tillegg til økonomisk skadesløsholdelse²⁷. En naturlig forståelse vil også måtte inkludere krav om å bidra ved eventuelt søksmål. Alle de internasjonale kontraktene, med unntak av IADC-kontrakten, har denne ordlyden, ref Nigeriakontrakt art.5.1c).

”Shall protect” må bety at den ene parten skal vernes og beskyttes overfor krav i motpartens risikosone, og må omfatte det samme som uttrykkene ovenfor. Kun Kinakontrakten har denne ordlyden, ref.art.10.6(a).

For øvrig må kommentarene som er gjort foran mht ”be responsible for” gjelde også for de ovennevnte uttrykkene.

For den norske kontraktens vedkommende, kan det hevdes at den som er ansvarlig for å holde motparten skadesløs normalt vil være interessert i å være ansvarlig for skadebehandlingen, samt å delta i eventuelt søksmål. Imidlertid medfører begrensningen i ordlyden til kun en økonomisk skadesløsholdelse.

---

²⁷ Bull, side 383, fotnote 121

En del av ovennevnte tilleggssord overlapper hverandre og vil være ”smør på flekk”. Sammenfattet kan det imidlertid slås fast at partenes plikter og rettigheter i de internasjonale kontraktene er utvidet ift den norske når det gjelder skadesløsholdelsesbegrepene.

Hvilke personer skadesløsholdelsen gjelder

Kontraktene bruker forskjellige uttrykk på hvilke personer som er omfattet av skadesløsholdelsen. I den norske og indonesiske kontrakten er det skade på enhver ”employee” i hver risikosone som skal omfattes av bestemmelsen.

”Employee”, eller ansatt, vil med normal forståelse antagelig innebære at innleide og konsulenter faller utenfor begrepet. Ansettelsesstatus innebærer normalt at man får et spesielt forhold til arbeidsgiveren, f.eks. oppsigelsesvern, dekning ved sykefravær osv. Et innleie- eller konsulentforhold vil som regel ikke innebære slike fordeler, og kan normalt f.eks. termineres med kort tidsfrist. Ghanakontrakten bruker ordlyden ”employed or engaged by”, ref.art.18.2, som er med på å understreke at ”ansatt” ikke omfatter andre engasjerte arbeidstakere. Imidlertid er det rimelig å gå ut fra at det ikke fra partenes hold har vært meningen å ekskludere disse gruppene fra ”knock for knock”-ordningen. Det motsatte ville nemlig innebære at disse personene måtte behandles som tredjemenn, noe som for det første ville virke både vilkårlig og unaturlig. For det andre vil noe av effektiviteten med ”knock for knock”-ordningen gå tapt, det kan nemlig dreie seg om mange personer. ”Employee” må på bakgrunn av det ovennevnte ansees å ha en videre betydning enn tradisjonelt, og omfatte innleide og konsulenter. I den grad denne innfortolkningen ikke kan gjøres gjeldende for enkelte forhold, må vedkommende oppdragstaker ha en så selvstendig rolle at det kan omfattes av kontraktør- eller underkontraktørbegrepet²⁸.

---

²⁸ Kaasen, side 776

De øvrige kontraktene bruker uttrykket ”personell”, som må ha en videre betydning enn ”ansatte” og omfatte både innleide og konsulenter, ref.f.eks.Nigeriakontrakten art.5.1c).

IADC-kontrakten omfatter kun partenes kontraktørers personell. Underkontraktører er altså unntatt²⁹. På den annen side omfattes partenes ”invitees”, ref.art.904. Uttrykket er ikke definert i kontrakten, men må være andre enn partenes, eller noen i deres risikosones, personell, f.eks. utenforstående myndighetspersoner, eller personer ifm ”klassing” o.l.

Kravsgrunnlaget

Den norske kontrakten bestemmer at ”any claim” er omfattet, men disse må være rettslige eller med andre ord relatere seg til de forskjellige grunnlag for erstatningsansvar³⁰, enten med hjemmel i kontrakt, lovbestemt ansvar eller ulovfestede regler³¹.

”Any claim” går igjen i alle de internasjonale kontraktene, men IADC- og Indonesiakontrakten, ref.hhv.art.904 og art.5.1(a), har også ytterligere ord i denne forbindelse. Dette reiser spørsmål om hvorvidt disse ulikhetene fører til reelle forskjeller.

Ordene som blir benyttet varierer mellom disse to kontraktene, men er følgende: ”demands”, “causes of action of every kind and character” og “judgements”.

”Demands” betyr også krav, men har i utgangspunktet en noe løsere betydning og må kanskje også omfatte krav som ikke har rettslig grunnlag. Et slikt omfang ville imidlertid ha lite for seg og kan ikke være riktig. Her må betydningen begrenses til krav som har et rettslig grunnlag. Både IADC- og Indonesiakontrakten har benyttet dette uttrykket i sine bestemmelser.

---

²⁹ Jmf imidlertid at familiegruppen er utvidet mht forurensningsskader

³⁰ Kaasen, side 778

³¹ Kaasen, side 778. I den grad skadebehandlingen er håndtert av den parten som skal holdes skadesløs, må en eventuell avtale med skadelidte ikke avvike sterkt fra normale ansvarsreguleringer

”Causes of action”, eller grunnlag for søksmål, må med en normal forståelse omfattes av uttrykket ”any claim”, ethvert krav. Tilsvarende må gjelde for ”judgements”, rettslige avgjørelser. Formålet med å benytte disse ordene er derfor usikkert, men her er vi nok tilbake til samme diskusjon som for innholdet av uttrykket skade. En generell skepsis til ansvarsfraskrivelse tilsier en meget klar ordlyd for å få gjennomslag hos domstolene, hvilket medfører at man må presisere den betydningen man ønsker. Dette kan innebære en utvidelse ift de kontraktene som nøyer seg med å bruke ”any claim”, under et bokstavtolkningslojalt rettsregime som det engelske, og vil i så fall gjelde Ghana-, Kina- og Nigeriakontrakten.

Både IADC- og Indonesiakontrakten benytter ”causes of action”, mens det kun er Indonesiakontrakten som benytter ”judgements”.

Årsaksforbindelsen

Den norske kontrakten krever at skaden/tapet skal ha ”arised out of or in connection with the Work”. Dette er et krav til at det skal være en årsaksforbindelse mellom skaden/tapet på den ene siden og kontraktsarbeidet på den andre. Dette kravet har både en saklig og tidsmessig avgrensning³². Den saklige avgrensningen setter krav til innholdet i selve årsaksforbindelsen, mens den tidsmessige avgrensningen stiller krav til når ansvaret skal gjelde.

Innledningsvis må det knyttes noen ord til hva skaden/tapet skal knyttes til. For den norske kontraktens vedkommende er dette altså ”the Work”, definert ved de forskjellige operasjonene boreriggen skal utføre i løpet av kontraktsperioden. Dette betyr at skader/tap relatert til arbeid under andre kontrakter vil falle utenfor. Ordlyden på dette punktet varierer mellom kontraktene.

---

³² Bull, side 384

Ghanakontrakten krever at skaden/tapet skal ha tilknytning til "the Contract", art.18.2, Kinakontrakten "the performance of the Work or any obligation pursuant to this Contract", art.10.6, Nigeriakontrakten "the performance, mis-performance or non-performance of this Contract", art.1.2, og Indonesiakontrakten "the Contract Services", art.5.1. IADC-kontrakten presiserer ikke hva årsaksforbindelsen skal knyttes til. Dette vil jeg kommentere nedenfor. Først skal jeg ta stilling til om den ulike ordlyden nevnt ovenfor, medfører reelle forskjeller mellom kontraktene.

For det første kan "the Contract", forstås som noe videre enn "the Work". Denne utvidelsen må i så fall referere seg bl.a. til perioden mellom signering av kontrakt og arbeidsoppstart. Det kan tenkes at skade kan oppstå før oppstartsdato, f.eks. at representant fra operatør besøker riggen før oppstartsdato og skades i denne forbindelse. I slikt tilfelle må en naturlig forståelse av at tilknytning gjøres til "the Contract" i stedet for til "the Work", medføre at ansvaret for skaden følger "knock for knock"-løsningen i kontrakten. Tilsvarende må gjelde for Kinakontrakten, som har ordlyden "any obligation pursuant to this Contract". For det andre må uttrykket "performance" når det legges til "the Contract" eller "the Work", i utgangspunktet forstås som en innsnevring av vilkåret. Altså at det bare er skader/tap relatert til de konkrete arbeidsoperasjonene som omfattes. Dette ville i så fall innebære at mange situasjoner ville falle utenfor bestemmelsen, og kan ikke medføre riktighet. Det må her være rimelig å anta at "the performance" gjelder kontrakten i sin helhet og slik omfatte alle aktiviteter på boreriggen i kontraktsperioden. Tilknytningen til "the Contract Services" må med en normal forståelse sammenfalle med tilknytningen til "the Work", jmf ovenfor.

Til slutt har IADC-kontrakten ikke presisert hva årsaksforbindelsen skal knyttes til. Art 903/904 lyder:

”..... shall be responsible for and hold harmless and indemnify ..... from and against all claims, demands and causes of action of every kind and character arising in connection herewith in favour of .....’s Personnel or .....’s invitees, on account of bodily injury, death or damage to property.”

“In connection herewith” må ses i sammenheng med resten av kontrakten, som medfører at ”in connection herewith” gjør henvisning til kontrakten. Årsaksforbindelsen her blir dermed som for Ghanakontrakten, jmf ovenfor.

Den saklige avgrensningen setter som nevnt krav til innholdet i årsaksforbindelsen³³.

Den norske kontraktens ordlyd, ”arised out of” må forstås slik at skade/tap som står i direkte forbindelse med arbeidet er omfattet av bestemmelsen. Dette er et vanlig krav til årsakssammenheng³⁴.

Videre omfattes skade/tap ”in connection with the Work”. Dette kravet er ikke særlig strengt og antagelig vil årsaksforbindelsen være tilfredsstillt ved at en etablerer en rimelig tilknytning til kontraktsarbeidet³⁵. F.eks. må et uhell tilknyttet en lunsjpause, være omfattet av vilkåret. For personer ombord på en borerigg, er det i det hele tatt vanskelig å se for seg situasjoner som faller utenfor bestemmelsen. De personene som er ombord og tilknyttet partenes risikoner, vil være ombord på riggen nettopp ifm arbeidet.

Da må det være likegyldig hvordan skaden oppstår for at nødvendige årsaksforbindelse er opprettet. Et fall i lugaren, forårsaket av nybonede gulver, må således være omfattet.

De øvrige kontraktene har tilsvarende ordlyd, med unntak av den kinesiske, som lyder:

”occurring, growing out of, incident to or resulting from”, ref.art.10.6(a).

---

³³ Bull, side 384

³⁴ Bull, side 385, fotnote 126

³⁵ Bull, side 385

I utgangspunktet kan det se ut til at dette uttrykket ikke er like omfattende som ”in connection with”. Imidlertid gjør denne kontrakten tilknytningen til ”any obligation pursuant to this Contract”. Lest i sammenheng vil derfor ordlyden bli like vid som den norske. F.eks.: må en personskade ”resulting from any obligation pursuant to this Contract” med en naturlig forståelse inkludere fritidsskader ombord på boreriggen, så lenge vedkommende skadelidte befinner seg der for å delta i kontraktsarbeidet.

Den tidsmessige avgrensningen reiser spørsmål om hvorvidt skader/tap som oppstår under eller ifm kontraktsarbeidet, men som har sin årsak forut for kontraktsstart, skal omfattes, og omvendt; om skader/tap som materialiserer seg etter kontraktsslutt, men som kan føres tilbake til kontraktsarbeidet, skal omfattes³⁶.

Utgangspunktet for alle kontraktene er at skader må ha sin opprinnelse innenfor kontraktsperioden, jmf imidlertid ovennevnte behandling av ”the Contract” og ”the Work” og forskjellen i kontraktsperiode dette medførte. Dette vil nødvendigvis kunne medføre forskjeller mellom kontraktene mht hvorvidt en skade skal anses skjedd innenfor kontraktsperioden.

Når det gjelder den første situasjonen, nemlig skader som materialiserer seg etter kontraktsstart, men som har sin årsak forut for denne, kan det tenkes situasjoner som må anses å være dekket i kontrakten. Forutsetningen her må imidlertid være at skadevoldende årsak har tilknytning til kontrakten, f.eks. produksjonsfeil i utstyr som første materialiserer seg under kontraktsarbeidet.³⁷

Sistnevnte spørsmål, hvorvidt skader/tap som materialiserer seg etter kontraktsslutt, men som stammer fra kontraktsperioden, er omfattet, må anses løst for den norske kontraktens vedkommende. Her er det nemlig bestemt at alle ansvarsbestemmelsene skal ”survive the cancellation, termination or expiration of the Contract”, jmf art 15.8. En kontraktøransatt

---

³⁶ Bull, side 384

³⁷ Bull, side 389

får eksempelvis i ettertid påvist en sykdom som følge av at han har vært utsatt for operatørpålagte farlige stoffer i arbeidet. Denne skaden vil følgelig måtte erstattes av kontraktør. Tilsvarende bestemmelser har Kina- og Nigeriakontrakten, ref. hhv art.10.6 og art.5.1, mens de øvrige har ingen slike.

For de kontraktene som ikke har løst dette i kontrakten, må den mest naturlige forståelsen være at kravet om årsakssammenheng relaterer seg til når skaden/tapet skal være skjedd, ikke når den materialiserer seg³⁸. Skader som relaterer seg til hendelser i kontraktperioden, men som ikke materialiserer seg før etter kontraktsslutt må derfor være omfattet.

Skyldgrad

Det varierer hvorvidt ansvaret i kontraktene er gjort avhengig av visse former for skyld. Det blir derfor naturlig å gruppere de kontraktene som ikke gjør noen unntak for skyld, nemlig den norske, Ghana- og IADC-kontrakten (Gruppe 1), og behandle disse for seg. Deretter behandles de kontraktene som gjør slikt unntak, nemlig Kina-, Indonesia- og Nigeriakontrakten (Gruppe 2).

Gruppe 1 gjør altså ikke noe unntak for skyld. Den norske norske kontrakten slår tvert i mot fast at skadesløsholdelsen skal gjelde uten hensyn til skyld, ”whether strict or by negligence, in whatever form”. Både objektivt - og culpaansvar er altså omfattet. Videre er ”in whatever form” et meget vidt uttrykk, og fører i utgangspunktet til at grov uaktsomhet og forsett er omfattet. Denne reguleringen er partene i utgangspunktet bundet til.

Forsett, forutsatt utført av noen som kan identifiseres med kontraktsparten, typisk ledende personell, er for så vidt ganske upraktisk. Det antas at beskyldninger om forsettlig

---

³⁸ Bull, side 390, peker på at kravene til årsaksforbindelse er så vide at de bør omfatte denne situasjonen.

opptreden ville ryktes i markedet, og virke som et incentiv for at partene avstår fra slike handlinger³⁹. I den grad det likevel skulle skje, vil det i de fleste tilfeller stride mot den alminnelige rettsoppfatning om en slik skyldgrad skulle kunne ansvarsfraskrives.

Vi har preseptoriske regler på området, og disse vil kunne påberopes i de tilfeller en part påberoper seg ansvarsfraskrivelse for eget forsett. Tilsvarende vil gjelde for grov uaktsomhet, jmf nedenfor. En slik regel kan man for norske forhold for det første utlede av ærbarhetsregelen i NL 5-1-2⁴⁰, men mer praktisk er avtl § 36, hvoretter en avtale kan settes til side hvis urimelig og/eller i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende.

Det finnes ikke mye rettspraksis på dette området, men domstolene vil nok skjære igjennom reguleringen, også der den forsettlige handlingen kan forsvares.

Slik var det i ND 1988, s 263, ”Mørland 7”⁴¹. Her hadde partene inngått en regulering hvor skadeløsholdelsen skulle gjelde uten hensyn til skyldforhold. En lekter ble påført skade under en løfteoperasjon, men noe av skaden kunne vært forhindre ved at entreprenør hadde stanset arbeidet. Dette gjorde imidlertid ikke entreprenør fordi han anså det som viktigere å fullføre arbeidet (som var hans interesse i saken), som isolert sett også utgjorde større verdier enn lekterens skade. Fordi han bevisst hadde satt egne interesser foran motparts, ble han dømt for dette, til tross for at retten mente at handlingen var forsvarlig objektivt sett.

---

³⁹ Kaasen, Art. 24-27: Oversikt ansvarsbegrensninger ved mislighold. Denne betraktningen må gjelde tilsvarende for ansvarsfraskrivelser.

⁴⁰ Bull, side 394

⁴¹ Kaasen, s. 750

Forsettlig handlinger, utført av personer i ledelsen, må på bakgrunn av det ovennevnte være unntatt fra ansvarsfraskrivelsen⁴². På den annen side må vanlige ansattes forsettlige handlinger være omfattet⁴³. Slike handlinger vil normalt ikke kunne bebreides kontraktsparten.

Hvorvidt ledende personells grove uaktsomhet er unntatt fra ansvarsfraskrivelsen er en omstridt problemstilling⁴⁴. Som ovenfor nevnt vil bakgrunnsrettens preseptoriske bestemmelser gjelde også for tilfeller av grov uaktsomhet. Den mest praktiske sensurregelen vil også her være avtl § 36.

I utgangspunktet må den klare ordlyden tale for at ansvarsfraskrivelsen opprettholdes til tross for grov uaktsomhet.

Det finnes ikke mye rettspraksis på dette området. Kaiinspektørdommen, Rt 1994, s. 626, behandler grov uaktsomhet ift ansvarsbegrensninger. Ansvarsbegrensningen ble stående, men her var ikke handlingen utført av ledende personell og spørsmålet hvorvidt ledelsens grove uaktsomhet ville vært akseptert, ble stående åpent, jmf førstevoterendes uttalelse: ”Jeg er således kommet til at skaden ikke er voldt ved grov uaktsomhet fra ledelsen i Andersen & Mørck A/S, og det er ikke foranledning til å gå inn på hvilken betydning slik uaktsomhet ville ha hatt for ansvarsbegrensningen”.

---

⁴² Men jmf Kaasen, s 752, fotnote 29

⁴³ Kaasen, s. 750

⁴⁴ Kasen, side 759, mener at i visse situasjoner bør ansvarsfraskrivelse for grov uaktsomhet gjelde. Bull, side 394, mener at avtalesensur for bore-og fab.kontrakter, kun vil kunne komme i betraktning ved grov uaktsomhet fra toppledelsens side. Hagstrøm, side 478-480, ”sterke reelle hensyn taler dessuten etter min mening for at fabrikkkontrakten som andre kommersielle kontrakter ikke kan unndras domstolens prøvelse når det foreligger grov uaktsomhet fra ledende ansatte”.

Dersom forsikringene faller bort, vil nok dette være et tungt argument for at ansvarsfraskrivelsen i ”knock for knock”-prinsippet fortere oppfattes som urimelig⁴⁵. Et punkt i vurderingen av hvorvidt grov uaktsomhet skal omfattes av ansvarsfraskrivelsen må derfor være hvorvidt assurandøren kan gå i mot polisens regressfracfall, jmf ovenfor punkt 3.4, f.eks. på bakgrunn av avtl § 36⁴⁶. I utgangspunktet må assurandøren være bundet til regressfracfallet av lignende grunner som dem som taler for at kontraktspartenes bestemmelser må kunne opprettholdes, jmf nedenfor. Disse er bl.a. profesjonalitet, at forsikringene utgjør en viktig del av kontraktens ansvarsfordeling og at slike klausuler er godt kjent og svært utbredt i bransjen. Det er usikkert hvorvidt assurandør etter dette kan påberope seg kontraktspartens grove uaktsomhet, men et argument som taler for at regressfracfallet må opprettholdes er nyere rettsavgjørelser fra England og Danmark hvor ”knock for knock”-systemet ble ansett for hensiktsmessig nettopp på bakgrunn av forsikringselementet⁴⁷.

Forutsatt at assurandørs regressfracfall opprettholdes og at kontrakten i sin helhet er rimelig balansert mellom partene må den klare ordlyden, partenes profesjonalitet, utbredelsen av denne type regulering i petroleumsbransjen og ikke minst at bestemmelsene er balanserte tale for at reguleringen må gjelde. Hvis kontraktsbestemmelsene er ubalanserte på noen måte, vil den parten som kan anses som den svakeste, nemlig boreleverandøren, ha størst fordel av reguleringen i egenskap av å ha størst risiko for å skade⁴⁸. Sist, men ikke minst, må hensynet til at ”knock for knock”-ordningen er et gjennomtenkt og ordnet skadehåndteringssystem, finansiert av forsikringene, tale for at ansvarsfraskrivelsen for skader/tap grunnet egen grov uaktsomhet blir stående.

---

⁴⁵ Jmf denne avhandlingen punkt 3.4

⁴⁶ Kaasen, side 754

⁴⁷ Knut Kaasen, Petroleumskontrakter, side 757

⁴⁸ Men jmf at ”knock for knock”-prinsippet innebærer visse ulemper for kontraktør, ovenfor punkt 3.1

For de øvrige kontraktene i Gruppe 1, som heller ikke gjør unntak for noen form for skyld, nemlig Ghana-og IADC-kontrakten, vil utfallet bero på hvorvidt det eksisterer preseptoriske sensurregler i det aktuelle rettssystemet kontrakten tilhører, og hvilken vekt kontraktens ordlyd har⁴⁹. Herunder kan det nevnes at IADC-kontraktens ordlyd ”whether such negligence be sole, joint or concurrent, active, passive or gross, or any other theory of legal liability”, ref.art.910(a), må anses å være svært klar, som sannsynligvis vil være et viktig moment i en slik vurdering⁵⁰.

Gruppe 2, altså kontraktene som unntar visse former for skyld, har en litt forskjellig løsning seg i mellom.

De fleste kontraktene bruker uttrykkene ”gross negligence” og ”willful misconduct”, som beskriver grovere former for skyld. Det eksakte innholdet av disse begrepene må fastlegges ihht det enkelte rettssystem, men en pekepinn i denne retning kan kanskje være Indonesiakontrakten som definerer ”Gross Negligence” som ”any act or failure to act which seriously and substantially deviates from a diligent course of action or which is in reckless disregard of or indifference to the harmful consequences”, og ”Willfull Misconduct” som ”an intentional disregard of good and prudent standards of performance or of any of the terms of this agreement”, ref.art.5.5. (Definisjonene skal imidlertid kun benyttes dersom vedkommende rettssystem ikke definerer begrepene).

Kina- og Indonesiakontrakten gjør unntak for både ”gross negligence” og ”willfull misconduct”, ref.hhv.art.10.1(c)(ii) og art.5.5. Den nigerianske kontrakten har kun unntatt ”gross negligence”, som må omfatte ”willfull misconduct”, ref.art.5.8.

---

⁴⁹ Hagstrøm, side 445, man har også i det engelske rettssystem vært svært skeptiske overfor ansvarsfraskrivelser

⁵⁰ Hagstrøm, side 446

I Indonesiakontrakten er det kun ledelsens grove skyld som vil slå gjennom ansvarsfraskrivelsen. Medlem av ledelsen er definert, jmf f.eks. bestemmelsen som gjelder borekontraktørs ledende personell, art 5.5, "Contractor's Rig Manager of the Drilling Unit or any person who functions at a level equivalent or superior to Contractor's Rig Manager". Dette må føre til at alt personell tilhørende borekontraktør ombord på riggen, vil falle utenfor bestemmelsen, inkludert boresjef. Ihht den norske kontrakten, som ikke har slik definisjon, vil dette bero på konkrete omstendigheter, hvor formell posisjon er et utgangspunkt, men som ikke trenger å være avgjørende⁵¹. I ND 1988, side 263 (Mørland 7), ref. foran, ble prosjektleder identifisert med kontraktøren, fordi han hadde "besluttende myndighet for avgjørelser som måtte tas under utførelsen av prosjektet"⁵². Slik myndighet kan boresjef også ha i visse situasjoner, som antagelig må bety at utfallet etter den norske kontrakten kan få et annet resultat enn den indonesiske. De øvrige kontraktene er tilsvarende tause på dette punktet, og løsningen her må bero på det enkelte rettssystems regler mht hvem som skal identifiseres med selskapene.

Hvorvidt det vil være ulikheter mellom alle kontraktene når det gjelder unntak for skyldgrad, vil altså for det første bero på hvorvidt det eksisterer sensurregler i de rettssystemer kontraktene er underlagt. For det andre vil rekkevidden av eventuelle sensurregler ha noe å si. Dessuten vil de ulike rettssystemers regler for hvem som kan identifiseres med den respektive kontraktspart være viktige kriterier for hvor like eller ulike kontraktene er på dette området.

"Familiegruppe"

For å kunne avgjøre hvorvidt det er forskjeller mellom kontraktene når det gjelder hvor vidtrekkende "knock for knock"-ordningene er for personskader i kontraktene, må størrelsen på "familiegruppene" i de respektive risikosoner undersøkes.

---

⁵¹ Kaasen, side 606

⁵² Kaasen, side 606

Den norske kontraktens art.1, l og g, lyder for henholdsvis borekontraktør og operatør:

“Contractor Group means Contractor, its Affiliated Companies participating in the Work, its Subcontractors and their contractors and subcontractors, and the employees of the aforementioned companies”.

”Company Group means the participants in the actual license using the Contract at any time, their Affiliated Companies, Company’s contractors and their contractors and subcontractors, and the employees of the aforementioned companies and others whose services are used by Company at the Drilling Unit”.

Først vil jeg se på de delene av bestemmelsen som gjelder spesifikt for operatørgruppen i den norske kontrakten, og sammenligne disse delene med de andre kontraktene. Herunder oppstår det spørsmål ift uttrykkene ”the participants in the actual licence” og ”others whose services are used by Company at the Drilling Unit”.

Deretter behandles resten av bestemmelsen sammen med den som gjelder for borekontraktør.

For det første er altså deltakerne i lisensen inkludert, forutsatt at de gjør bruk av kontrakten. Nigeriakontrakten bruker også ”participants”, ref.art.1.2, men her er det ikke sagt direkte at det er deltakerene i lisensen man mener. En naturlig forståelse som følger av sammenhengen i bestemmelsen må likevel føre til at det er deltakerne i lisensen det gjelder. De øvrige kontraktene, med unntak av IADC, bruker uttrykk som ”co-venturers” og ”partners”, ref. f.eks.Ghanakontrakten art.18.1.1. Begge disse benevnelsene må antas å ha en videre betydning enn den norske og nigerianske, altså f.eks. partnere som ikke er deltakere i lisensen.

IADC-kontrakten inkluderer ikke deltakere eller lignende, og familigruppen blir tilsvarende innskrenket, ref.art.910(b). Hvorvidt dette er en ulempe vil selvsagt bero på hvorvidt slike deltakere er involvert i kontrakten på noe vis.

I den norske kontrakten er kun de deltakerne i lisensen "using the Contract" omfattet av familiegruppen. Hva som skal anses som slik bruk er usikkert. I utgangspunktet taler ordlyden for at deltakeren må stå i direkte forhold til kontrakten, altså at vedkommende er operatør. Dessuten er det ikke gjort lignende krav for de andre familiemedlemmene, noe som taler for at man har ment at det *skal* være et slikt spesielt krav til deltakerne. Imidlertid vil dette medføre et brudd med sammenhengen i "knock for knock"-ordningen. På dette grunnlag må også andre lisensdeltakere være omfattet dersom operatør f.eks. benytter personell derfra. Dette støttes forøvrig av det faktum at de fleste andre kontraktene (bare med unntak av IADC-kontrakten) inkluderer de andre lisensdeltakerne i sin familigruppe, uten at det er tilsvarende krav om direkte bruk av kontrakten for disse.

For det andre skiller ordlyden "and others whose services are used by Company at the Drilling Unit" seg fra bestemmelsen som gjelder kontraktørgruppen. Slike tjenester må altså leveres av andre enn kontraktører og underkontraktører, fordi sistnevnte allerede er innlemmet i operatørgruppen, jmf nedenfor. Vilåårene for øvrig er at tjenestene skal være brukt av operatør, og at dette skal skje på boreriggen. Dette må være en "sikkerhetsventil" i den grad visse tjenester skulle falle utenfor de andre medlemsbegrepene, og etterlater svært få tredjemenn. Tilsvarende ordlyd finnes ikke i de øvrige kontraktene.

Resterende del av den norske bestemmelsen for operatørgruppen, vil falle sammen med det som gjelder for kontraktørgruppen. Når det gjelder de internasjonale kontraktene varierer dette. Det vil imidlertid fremgå når det foreligger forskjeller, både mellom operatør- og kontraktørgruppe og mellom kontraktene seg i mellom.

”Affiliated Companies” er definert i den norske kontrakten og omfatter partenes tilknyttede selskaper, som morselskap og datterselskap ihht Allmenaksjeloven, jmf §§ 1-3 og 1-4, ref. kontraktens art.1b). De internasjonale kontraktene har lignende definisjoner. Partene på begge sider i de fleste kontraktene omfatter denne typen selskap. Nigeriakontrakten art.1.2, inkluderer imidlertid ”affiliated companies” for *alle medlemmer* i hver gruppe, som betyr at mor- og datterselskap tilhørende hvert selskap i hver gruppe er omfattet. Ghanakontrakten gjør det samme på kontraktørsiden, men ikke på operatørsiden, hvilket medfører at kontraktørgruppen er utvidet ift operatørgruppen på dette punktet, ref.art.18.1. Hvorvidt denne utvidelsen av familiegruppen er nødvendig vil bero på hvorvidt slike selskaper involveres i kontraktsarbeidet.

Den norske kontrakten forutsetter at kontraktørs ”affiliated” selskaper skal være involvert i kontrakten for å være omfattet. Det samme gjør Nigeriakontrakten. Her må selskapene anses involvert dersom operatør bruker slikt personell⁵³. De øvrige kontraktene har ikke krav om tilknytning til kontraktsarbeidet. Dette må innebære en utvidelse ift den norske og nigerianske kontrakten, men det antas at utvidelsen betyr lite i praksis⁵⁴.

Videre inkluderer den norske kontraktens bestemmelse ”subcontractors and their contractors and subcontractors” på borekontraktørsiden og ”contractors and their contractors and subcontractors” på operatørsiden. Kravet om å være tilknyttet kontraktsarbeidet følger her av egen definisjonsbestemmelse for ”subcontractor”, som lyder: ”Subcontractor means a third party who has entered into an agreement with Contractor for the performance of part of the Work”. Utenfor tilknytningskravet til kontraktsarbeidet faller dermed operatørs kontraktører og underkontraktører, samt underkontraktørers kontraktører i kontraktørgruppen. Som for ”affiliated companies”, se avsnittet ovenfor, må denne utvidelsen få tilsvarende liten betydning. På bakgrunn av dette finner jeg det ikke nødvendig å kommentere eventuelle tilknytningsmangler for tilsvarende familiemedlemmer i de øvrige kontraktene.

---

⁵³ Kaasen, side 775, ifm lignende ordlyd i NF07

⁵⁴ Jmf Kaasen, side 775, ifm mangel på tilknytningskrav ift visse underleverandører.

Den norske kontrakten har storfamilieløsning⁵⁵ på begge sider, som innebærer at tredjemannsgruppen blir meget snever. De øvrige kontraktene varierer.

Ghanakontrakten har også inkludert kontraktører og underkontraktører for hver av partene, ref.art.18.1. IADC-kontrakten har en noe spesiell oppbygning som det er nødvendig å si noe om. Familiegruppene i denne kontrakten er delvis regulert gjennom en egen bestemmelse om skadesløsholdelsesplikt. Denne inneholder ikke partenes kontraktører og underkontraktører, jmf art 910 (b). Imidlertid inkluderes *personellet* av partenes kontraktører i henholdsvis definisjon av ”Contractor’s Personnel” og ”Operator’s Personnel”, ref.art.101, slik at denne gruppen av personer er inkludert i egenskap av å være skadelidt. Imidlertid faller personellet av underkontraktører utenfor. Videre innebærer dette at familiegruppen på skadevoldersiden er innsnevret på begge sider ift den norske kontrakten. Med andre ord vil f.eks. borekontraktørs underkontraktører måtte dekke skade/tap på operatørs personell i den grad de blir erstatningsansvarlige på alminnelig grunnlag.

Nigeriakontrakten har storfamilieløsning på kontraktørsiden, men kjernefamilieløsning på operatørsiden⁵⁶, ref.art.art.1.2. Dette innsnevrer familiegruppen på operatørsiden (med kontraktører og underkontraktører), og innebærer brudd på en fullstendig ”knock for knock”-ordning. Borekontraktør får følgelig en større tredjemannsgruppe å forholde seg til enn f.eks. i den norske kontrakten. Hvor stor denne blir vil bero på omfanget av operatørens andre kontraktører og underkontraktører, men normalt skulle løsningen medføre ganske store forskjeller sammenlignet med de kontraktene som har riskiosoner som omfatter storfamilie på begge sider. Operatøren står f.eks. oftest ansvarlig for transport av personell til og fra borerigg. Eventuelle skader på f.eks. helikopter, som kan føres tilbake til uaktsomme forhold hos borekontraktør, blir dermed sistnevntes ansvar, jmf Nigeriakontrakten, art 5.1, d).

---

⁵⁵ Jmf punkt 3.2

⁵⁶ Jmf punkt 3.2

Indonesiakontrakten skiller seg også ut fra den første gruppen av kontrakter og har en formell løøsning som kan forårsake forvirring. Denne har storfamilieløsning på borekontraktørsiden og kjernefamilieløsning på operatørsiden, ref.art.5.1. Imidlertid er kun disse benevnelsene brukt mht hvem som skal holdes skadesløs – altså på skadevoldersiden. Hvem som skal anses som skadelidende er regulert i selve ordlyden i ansvarsbestemmelsene, og for kontraktør sammenfaller omfanget av personellet med definisjonen på familiegruppen. Med andre ord skal borekontraktør holde operatørgruppen skadesløs for skade/tap på personer tilhørende kontraktørgruppen.

Ordlyden for operatørens ansvar lyder imidlertid: “personal injury, including fatal injury and disease, to any empoloyee of Company or of any of its affiliates which arises out of or in connection with the Contract Services...”, (min utheving), art 5.2. Personellet tilhørende andre deltakere i lisensen er unntatt fra skadesløsholdelsen. I den grad slike personer er tilknyttet kontraktsarbeidet og skades av borekontraktør eller andre i hans risikosone, vil altså disse kunne kreve erstatning av borekontraktørgruppen.

Sist, men ikke minst, omfatter partenes familiegrupper i den norske kontrakten ”employees of the aforementioned companies”. Hvem disse personene må anses å være, er drøftet ovenfor under punktet for hvilke personer skadesløsholdelsen gjelder.

4.3 Ansvar for eiendom

Når det gjelder ansvaret for eiendom, vil ansvarsfordelingsbestemmelsene bestå av de samme, eller noenlunde de samme, faktorer som ansvaret for personer, punkt 4.2. Det som er sagt under punktet for personer, vil i stor utstrekning også gjelder for eiendom. Bare i den grad det varierer og det antas å ha betydning, vil dette kommenteres fortløpende.

For alle kontraktene er hovedregelen for ansvar for partenes eiendom, som for personer, nemlig at skade og tap blir der det oppstår ihht ”knock for knock”-prinsippet. Alle kontraktene gjør videre unntak for visse typer utstyr tilhørende borekontraktør. Dette utstyret er i hovedregelen operatørs ansvar, ofte avhengig av om borekontraktør har utvist skyld. Hvilket utstyr det er snakk om vil variere mellom kontraktene, men man kan generelt si at det dreier seg om nedhullsutstyr, eller ”down hole equipment”. Den norske kontraktens art.15.1,b. lyder:

”Contractor shall indemnify Company Group from and against any claim concerning loss of or damage to any property of Contractor Group, except that Company shall reimburse contractor for loss of or damage, in excess of the first USD 50.000 for each accident, to any of Contractor’s Down Hole Equipment when being used for its purpose below the rotary table or in the well to the extent that such loss or damage is not due to normal wear and tear, or to the wilful misconduct or negligent act or omission of Contractor Group. Reimbursement for replacement of such Contractor equipment shall be as provided for in item 1.2.7 or Exhibit B ..”.

Hovedregelen for eiendom tilhørende kontraktørgruppen, er altså at skaden og tapet blir der det oppstår, nemlig hos entreprenør. Den samme hovedregel finner man, som nevnt, igjen i alle kontraktene i fremstillingen. For bestemmelsen som gjelder for operatørs ansvar gjelder altså ikke et tilsvarende unntak for hans ”down hole equipment”, og skadesløsholdelsen på denne siden omfatter derfor all eiendom tilhørende operatørgruppen. Begrunnelsen for unntaket må være en rimelig avveining av partenes interesser ifm at utstyret er utsatt for en særrisiko, og denne avveiningen innebærer at operatør bærer disse kostnadene⁵⁷.

Denne løsningen finner man igjen i alle de andre kontraktene i fremstillingen, med unntak av den Nigerianske. Den gjør nemlig også et lignende unntak for nedhullsutstyr tilhørende operatørgruppen. Dette kommer jeg tilbake til i drøftelsen for unntaket, jmf nedenfor.

---

⁵⁷ Bull, side 365

Først må det knyttes noen ord til skadesløsholdelsesbegrepet. Når det gjelder ansvaret for operatørs eiendom, har Kinakontrakten, innskrenket antall ord sammenlignet med kontraktens andre ”knock for knock”-bestemmelser, jmf art 10.3 (b). Dette innebærer imidlertid ingen reell forskjell, fordi begrepene for skadesløsholdelsesbestemmelsen for eiendom omfatter likevel det samme som for ansvaret for personer, ref. punkt 4.1.

”Any property” er en vid betegnelse, altså må all eiendom tilhørende respektive selskaper og personell i leverandørgruppen være omfattet av regelen. Kina- og Indonesiakontraktene har det samme uttrykket i sin bestemmelse, ref.hhv.art.10.3 og 5.1/5.2. IADC- og Nigeriakontrakten bruker begrepene ”equipment” og ”property” om de gjenstander ansvarsfordelingen gjelder, ref.hhv.art.901 og art.5.1/5.2. Noen reell forskjell medfører dette imidlertid neppe, da ”utstyr” må ses som en undergruppe av ”eiendom”. I Ghanakontrakten har man valgt å bruke ordene ”physical property”, som indikerer sontringen mellom fysisk og immatriell eiendom. Sistnevnte eiendomstype er regulert i en egen bestemmelse, og dette gjelder for samtlige kontrakter i gjennomgangen⁵⁸.

Det neste vilkåret er at det skal ha skjedd tap eller skade, ”loss of or damage to”, borekontraktørs eiendom. Dette vilkåret må omfatte alle typer skader, om eiendommen er godt tapt fullstendig eller delvis skadet. Disse begrepene er brukt i alle kontraktene med unntak av den Indonesiske som bruker ”damage to or destruction of”. ”Destruction” må imidlertid har den samme meningen som ”loss of”, og variasjonen i ordlyd medfører ingen reell forskjell.

Videre må skaden/tapet være skjedd ifm arbeidet, altså et krav til årsakssammenheng, som for skade på og tap av personer i punkt 4.1. Også her er tilknytningskravet svært løst. For det første vil vilkåret være tilfredsstilt der skaden skjer i direkte tilknytning til

---

⁵⁸ Denne eiendomstypen er det imidlertid avgrenset mot i denne fremstillingen, jmf punkt 1.2

arbeidsutførelsen. For det andre vil også en løsere forbindelse tilfredstille vilkåret, f.eks. at utstyr skades når det ligger lagret på riggen.

Tilsvarende gjelder også for de øvrige kontraktene på dette punktet, med unntak av IADC- og Kinakontrakten. Spørsmålet blir hvorvidt forskjellene i disse to kontraktene fører til reelle forskjeller.

IADC-kontrakten mangler krav til årsaksforbindelse, jmf art 901. Mangelen på krav til årsaksforbindelse vil i utgangspunktet føre til at partene måtte holde hverandre skadesløse for alle skader og tap på eiendom selv om ikke det fantes tilknytning til kontraktsarbeidet eller kontrakten overhodet. Hvis man setter dette på spissen ville f.eks. operatør kunne fraskrive seg ansvar for skade forvoldt kontraktøransatt i hans fritid, også når han ikke er tilknyttet arbeidet på noen måte, altså borte fra boreriggen. Dette må sprengte rammene for hva partene har ment skal omfattes av ”knock for knock”-ordningen, og kan ikke være riktig. Løsningen må derfor være at det skal være en tilknytning til kontrakt eller kontraktsarbeidet.

Kinakontrakten har heller ikke krav om årsaksforbindelse i selve ansvarsbestemmelsen. Denne bestemmelsen må imidlertid leses i lys av den generelle innledningsbestemmelsen for ansvarskapitlet i denne kontrakten, art 10.1, som har ordlyden. ”Contractor and Operator have separately evaluated the relative risks involved in performance of the Work...”. Det er naturlig å se det slik at ansvarsbestemmelsene står i sammenheng og er utformet med grunnlag av innholdet i denne bestemmelsen. Dette må innebære at det fastsettes et krav til årsakssammenheng, selv om ikke dette sies direkte i ansvarsbestemmelsen.

Unntak for visse typer eiendeler

Det gjøres altså unntak fra ”knock for knock”-prinsippet for borekontraktørs nedhullsutstyr. Det er gjennomført slikt unntak for alle kontraktene i sammenligningen, men omfanget av utstyret bestemmelsen omfatter varierer. Noen kontrakter inkluderer f.eks. også ”subsea equipment”. Dette omfanget fremgår av kontraktens ansvarsbestemmelser eller definisjoner og varierer i stor grad, men vil på grunn av plassbegrensningshensyn ikke sammenlignes eller drøftes nærmere i det følgende. For Nigeriakontrakten gjelder tilsvarende unntak for operatørgruppens nedhullsutstyr. Denne reguleringen er unik ift de andre kontraktene.

Først vil jeg knytte noen kommentarer til sistnevnte regulering i den Nigeriakontrakten, ref.art.5.1,b). Vilkåret for at ansvaret for operatøregruppens nedhullsutstyr skal veltes over på borekontraktør er at kontraktørgruppen har opptrådt med ”gross negligence”. Formålet med denne bestemmelsen må kun være å presisere det som gjelder for eiendomsskader forøvrig mellom partene. Unntaket for skadesløsholdelse ved ”gross negligence” gjelder nemlig for all eiendom, ref.art.5.8. Operatør er altså i utgangspunktet ansvarlig for alt nedhullsutstyr, men i den grad kontraktørgruppen har utvist nevnte grove egenskyld, må han erstatte utstyret uansett hvilken risikosone utstyret tilhører.

For de øvrige kontraktene er det kun ansvaret for borekontraktørens nedhullsutstyr som er regulert. Det er dette ansvaret som vil drøftes i det følgende.

Vilkårene for at eiendelene skal omfattes av unntaket i den norske kontrakten er at det skal dreie seg om ”down hole equipment”, (kommentert ovenfor), at utstyret er ”used for its purpose below the rotary table or in the well”, at skaden ikke skyldes ”normal tear and wear” eller kontraktørgruppens ”wilful misconduct or negligent act or omission”.

Utstyret skal altså for det første være nedenfor ”rotary table” eller i brønn, men det skal også være i formålstjenlig bruk. Nedhullsutstyr som er nedenfor ”rotary table” eller i brønn,

men som ikke brukes som forutsatt er altså ikke omfattet. Eventuelle skader i slik situasjon må altså borekontraktør dekke selv. Ghanakontrakten har også en lignende ordlyd, mens de øvrige kontraktene kun stiller opp et vilkår om at utstyret er "below rotary table", ref.f.eks.Nigeriakontrakten art.5.2,c). Skulle nedhullsutstyret som skades eller går tapt befinne seg "below rotary table", men ikke i formålstjenlig bruk vil dette derfor omfattes av disse kontraktene.

Kinakontrakten har en litt annen løsning enn de andre kontraktene, ref art 10.3. For det første har denne en egen bestemmelse for borekontraktørs "drill string", eller borestreng, som har krav om at skade/tap skal være skjedd ifm formålstjenlig bruk dersom operatør skal ha ansvaret for det. Unntakene er her stort sett tilsvarende den norske. I tillegg har denne kontrakten en bestemmelse hvoretter operatør har ansvaret for kontraktørens utstyr som har hatt "exposure to unusually corrosive or otherwise destructive elements". Her må altså alt utstyr som er utsatt for slik "unusually corrosive or otherwise destructive elements" være omfattet. Unntatt fra bestemmelsen er skader/tap pga vridninger, brudd og brekkasje på utstyret. Uttrykket "or otherwise destructive elements" favner vidt, og når kombinert med mangel på krav om at utstyret skal befinne seg "below rotary table", må dette medføre at utstyrsskader som relaterer seg til f.eks. syrer oppe på boredekk er omfattet. Hvorvidt dette har vært partenes mening er imidlertid usikkert. Sett i lyset av de andre kontraktens reguleringer, kan det kanskje sies at utstyret som skal være omfattet her må være nedhulls- eller lignende utstyr. På den annen side har bestemmelsen for borestreng krav om å være "in service" og i formålstjenlig bruk, slik at utelatelsen av vilkår i gjeldende bestemmelse må ses på som tilsiktet. Dette er både en innsnevring, pga unntak for andre skader enn de som skjer pga korrosjon osv, og en utvidelse, pga området hvor utstyret kan skades er større, av bestemmelsen ihht den norske kontrakten.

Videre skal skaden/tapet ikke skyldes ”normal wear and tear”, som må sidestilles med det vi kaller ”normal elde og bruk”. Bryter for eksempel utstyret sammen på grunn av normal slitasje, vil dette være borekontraktørs ansvar. Enkelte kontrakter har flere vilkår for at skade/tap skal omfattes av bestemmelsen, f.eks. at skaden/tapet ikke skyldes manglende vedlikehold, eller mangler ved utstyret, og noen forutsetter også at standard- og vedlikeholdsbestemmelsene i kontrakten er overholdt. Dette må uansett følge av leverandørens plikt til levere mangelfritt og å utføre arbeidet kontraktmessig, og dermed gjelde også for de øvrige kontraktene til tross for at disse ikke regulerer dette særskilt.

Neste vilkår er at kontraktørgruppen ikke skal ha forårsaket skaden på grunn av ”negligent act or omission” og ”wilful misconduct”, enten ved en handling eller mangel på handling. Det stilles ikke krav om at handlingen skal ha vært grov uaktsom, slik at vanlig uaktsomhet vil medføre ansvar for borekontraktør. Her er det altså noen som identifiseres med selskapet, typisk ledende personell, som må ha utvist nevnte form for skyld, jmf ovenfor punkt 4.1. En skade forårsaket av at ”driller” kan klandres for dette, vil altså normalt gå klar bestemmelsen. De øvrige kontraktene har tilsvarende vilkår i sine bestemmelser, med unntak av nigeria- , IADC- og kinakontrakten. Ulikhetene innebærer reelle forskjeller. For det første inkluderer Nigeriakontrakten også kontraktør*personellets* uaktsomme handlinger, ref.art.5.2,c). Dette utvider bestemmelsen ift hvem som kan være skadevolder sammenlignet med den norske kontrakten. Imidlertid er skyldgraden her satt til ”gross negligence”, som innskrenker borekontraktørs ansvar ift den norske. Med en vanlig forståelse lagt til grunn, må ”leverandørpersonellet” omfatte alle ansatte. En rough necks grove uaktsomhet kan således føre til at leverandør må ta tapet selv. Totalt sett innebærer nok ordlyden at den nigerianske kontrakten utvider borekontraktørens beskyttelse, i og med at det må antas at grov uaktsomhet vil oppstå relativt sjeldent til tross for at omfanget av skadevoldere utvides.

For det andre har Kinakontrakten begrenset vilkåret om skyld til bestemmelsen som gjelder borestreng. Dessuten er skyldgraden ”gross negligence and wilful misconduct”, og gruppen av skadevoldere begrenses til kontraktørgruppen – altså ledende personell, ref.art.10.3.

Dette innebærer utvidelse av borekontraktørs beskyttelse i forhold til den norske kontrakten.

For det tredje gjør Kinakontrakten, når det gjelder ansvaret for korrosjonsskader, og IADC-kontrakten, for nedhullsutstyret i sin helhet, ingen unntak for skyld. I utgangspunktet innebærer dette en enda større beskyttelse for borekontraktør. Imidlertid oppstår det her et spørsmål om en slik total ansvarsfraskrivelse kan opprettholdes, jmf ovenfor punkt 4.1 og drøftelsen av skyldgrad.

For den norske kontrakten skal operatør refundere beløp som overstiger USD 50.000,-. I Nigeriakontrakten er tilsvarende beløp USD 10.000,-. I de øvrige kontraktene skal imidlertid erstatningen være fra første krone.

Fra beløpene som refunderes skal det gjøres fradrag, som imidlertid aldri skal være under 50% av nypris, jmf f.eks. den norske kontrakten, art 1.27 i Exhibit B.

Mellom kontraktene varierer ordlyden litt på dette punktet. Noen har fastsatte aldersfradrag, mens andre har nedskreven verdi. Disse forskjellene antas imidlertid ikke å ha nevneverdig betydning.

4.4 Ansvar for brønn- og formasjonsproblematikk

I alle kontraktene i sammenligningen skal operatør holde kontraktørgruppen skadesløs for kostnadene ved å gjenvinne kontroll over brønn, samt for skader på undergrunnsreservoarer. I den norske kontrakten gjelder skadesløsholdelsen uavhengig av skadeårsak, hvem som er skadevolder og eventuell grad av skyld. Art.15.5 lyder:

”Company shall be responsible for damage to underground reservoirs and will bear the cost of regaining control of a wild well regardless of the cause of loss of control. Company shall indemnify Contractor Group in respect thereof and regardless of any form of liability, whether strict or by negligence, in whatever form, on part of Contractor Group”.

Situasjon der brønnen virkelig er kommet ut av kontroll, altså ved "blow-out", "cratering", brann o.l. er regulert i egen bestemmelse. Dette kommer jeg tilbake til under tredjemannsansvaret, se nedenfor.

Begrunnelsen for at operatør skal ha ansvaret for formasjon og brønn, må være at skadeomfanget i denne forbindelse kan bli så stort at det ikke har noen hensikt å la borekontraktør stå ansvarlig for det. Dessuten må undergrunnsreservoarer og brønn ses på som operatørs eiendom gjennom utvinningstillatelsen, på linje med eiendeler som er leaset eller leid. For produkter er dette slått fast i petroleumsloven §3-3, jmf § 1-6, a). Med dette synspunktet føyer reguleringen seg inn under "knock for knock"-ordningen som stort sett gjelder ellers i kontrakten. Dette må også gjelde for de øvrige kontraktene i sammenligningen.

"Damage to underground reservoir" reiser tre spørsmål sett i lys av den norske kontraktens andre bestemmelser, samt de andre kontraktene i sammenligningen. For det første er det i andre bestemmelser nemlig brukt "damage to or loss of", ref.f.eks. Ghanakontrakten art.18.5.1. Dette skulle i utgangspunktet tyde på at kun skader vil dekkes, ikke totaltap. Dette vil imidlertid stride mot formålet for skadesløsholdelsen, nemlig det faktum at slike kostnader kan bli formidable ift hva borekontraktør kan stå ansvarlig for, i tillegg til at reservoir og produktene er operatørs eiendom. I tillegg har de andre kontraktene en slik ordlyd, hvilket må få betydning for tolkningen. Løsningen må derfor være at også tap av reservoir er inkludert.

For det andre er begrepet "underground reservoir" i de andre kontraktene som regel etterfulgt av ord som "geological formation, strata and oil or gas reservoir beneath the sea bed". "Underground reservoir" er ikke definert i den norske kontrakten, så her må man gå ut fra en naturlig forståelse, samt formålet med den (jmf ovenfor), og konkludere med at bestemmelsene omfatter det samme som i de øvrige kontraktene.

For det tredje oppstår det et spørsmål om hvorvidt eventuelt tap av produkter relatert til "underground reservoir" vil være omfattet av skadesløsholdelsen. Verken den norske, nigerianske eller ghanesiske kontrakten regulerer dette spesifikt. En naturlig forståelse av

skade eller tap av ”underground reservoir” må også inkludere forekomstene. Det er jo forekomstene i reservoiret som utgjør verdien av det, og som gir skadesløsholdelse av skade/tap mening.

I IADC- og Kinakontrakten, ref.hhv.art.907 og art.10.9, er ansvaret begrenset til slike produkter når de befinner seg under havoverflate, men den naturlige måten å se dette på er at i den grad produktene strømmet ut fra reservoir og på en eller annen måte kommer til overflaten vil produktene fremdeles omfattes av vilkåret. På den annen side, vil de samme produktene lagret ombord på riggen ikke være omfattet.

I tillegg til reservoier dekker operatør alle kostnadene forbundet med ”regaining control of a wild well”. Det er ikke stilt vilkår for hva som skal anses som ”wild well”, og må derfor med en normal forståelse inkludere alle situasjoner som har ført til at brønnen er utenfor kontroll. De øvrige kontraktene har både tilsvarende og andre formelle løsninger på dette punktet, men det antas ikke å medføre noen reelle forskjeller.

Hvorvidt hvem som skal lede en brønnkontrollsituasjon er regulert, varierer. Den norske kontrakten mangler slik regulering. Det vil derfor være naturlig å gå ut fra at det er borekontraktør, som eier og reder av rigg, som skal gjennomføre et slikt arbeid.

Tilsvarende gjelder IADC- og Nigeriakontrakten. I Kina-, Indonesia- og Ghanakontrakten, ref.f.eks. Ghanakontrakten art.18.4, har operatør imidlertid sikret seg rett til å overta kontroll over rigg og mannskap i en slik brønnkontrollsituasjon. I et slikt tilfelle vil i så fall operatør dekke skader og tap for både personell og eiendom tilhørende kontraktørgruppen. Med andre ord innebærer dette et unntak fra ”knock for knock”-systemene i slike situasjoner. Tilsvarende rett kan ikke utledes av de andre kontraktene, så her må operatør forholde seg til at det kun er borekontraktør som har slik rett.

Årsaken til skade/tap på undergrunnsreservoier har ikke noe å si i den norske kontrakten. Det er f.eks. ikke et krav om noen spesiell tilknytning til verken kontraktsarbeidet eller hvem som har forårsaket forholdet. De andre kontraktene i sammenligningen har imidlertid krav om årsakssammenheng mellom skade/tap eller ukontrollerbar brønn og f.eks.

operasjon, kontrakt eller arbeid. Hvorvidt denne mangelen om krav til årsakssammenheng er tilsiktet er usikkert. Det er uansett vanskelig å se situasjoner der borekontraktør kan skade undergrunnsreservoirene uten at det må ha en tilknytning til kontraktsarbeidet, så mangelen på krav til årsakssammenheng utvider neppe bestemmelsen noe særlig sett ift de øvrige kontraktene. Skulle mangelen på krav være tilsiktet må formålet med en slik utvidelse være at siden kostnadene kan bli så formidable at det kun er operatøren som kan stå ansvarlig for dem, bør borekontraktør holdes skadesløs uansett i hvilken forbindelse skaden skjer.

Til slutt har kontraktene regulert ansvaret for selve brønnhullet, som har en litt annen løsning enn formasjonsproblematikk og brønnkontroll. Dette gjelder alle kontraktene med unntak av Ghanakontrakten som har samme løsning for tap/skade på brønn som for formasjon. Den norske kontrakten, art. 15.5, 2. og 3. ledd, lyder:

”In the event that a well hole should be lost or damaged when Contractor is performing the Work under the Contract, Company shall be liable for any such loss or damage to the well hole and Company shall indemnify Contractor Group in this regard.

However, in the event such loss or damage is due to the negligence on the part of the Contractor Group, then Contractor shall at Company’s option,. In either case such drilling or re-drilling shall be compensated by the Redrilling Rate set down in Table 3.1 of Exhibit B.”

I det tilfellet leverandør mister eller skader brønnhull under utførelse av arbeidet, vil operatør altså bære ansvaret og holde leverandørgruppen skadesløs, forutsatt at forholdet ikke kan spores tilbake til leverandørgruppens uaktsomhet. I sistnevnte situasjon skal borekontraktørens ansvar være begrenset til ”re-drilling” av brønn til en lavere rate enn normalt.

Denne bestemmelsen har, i motsetning til ovennevnte reservoirproblematikk og brønnkontroll, krav til årsakssammenheng. Denne tilknytningen er strengere enn den som gjelder for personer og eiendom, jmf henholdsvis punkt 4.1 og 4.2 ovenfor, og setter som vilkår at forholdet må oppstå under arbeidet. Hvorvidt ordlyden er tilsiktet er usikkert. Det er for øvrig vanskelig å se at ødeleggelse av brønn kan skje uten forbindelse med kontraktsarbeidet. Løsningen må være at denne begrensningen ikke får noe videre å si i praksis og resultatet må sammenfalle med de øvrige kontraktene, der Ghanakontraktens krav til årsakssammenheng er forbindelse med kontrakten og de øvrige ikke har slikt krav overhodet.

Ihht 3. ledd skal borekontraktør være ansvarlig, dersom skaden eller tapet på brønnen ”is due to the negligence on the part of the Contractor Group”. Simpel uaktsomhet vil altså være nok. Dette ansvaret er derimot begrenset til enten ”drill a new well hole” eller ”re-drill such section of the damaged well hole”. Det er videre helt opp til operatør å velge løsning på problemet, enten å bore en ny brønn eller å bore på nytt igjen. Han trenger ikke å redegjøre for hvorfor han velger nettopp den løsningen. Tilsvarende gjelder for de øvrige kontraktene, med unntak for IADC-, Nigeria- og Ghanakontrakten (sistnevnte har bestemmelse som tilsvarende den som gjelder for formasjon). De to førstnevnte kontraktens ordning gjelder uansett skyld på kontraktørgruppens side, ref.hhv.art.907 og art.5.2,b). Dette begrenser borekontraktørs ansvar ytterligere ift den norske kontrakten. Dette betyr at ordlyden må forstås slik at borehullet er operatørs ansvar alene, med de samme forbehold som gjelder skyld for personer, jmf punkt 4.1.

4.5 Ansvar for indirekte tap

Alle kontraktene med unntak av den kinesiske har regulert indirekte tap i en egen bestemmelse. I den norske kontrakten er det innført ”knock for knock” for disse tapene. Art. art. 15.1, c) lyder:

”.... shall indemnify ..... Group from and against any claim concerning all indirect losses suffered by ..... Group, arising out of or in connection with the performance of the Work. This applies regardless of any form of liability, whether strict or by negligence, in whatever form, on the part of Company Group.”

Partene skal holde hverandre skadesløse for ethvert krav vedrørende egne indirekte tap som oppstår ifm kontraktsarbeidet.

En forskjell ift ansvar for bl.a. personer, er at det ikke er tatt noe forbehold om at det indirekte tapet skal stamme fra en erstatningsmessig skade/tap under kontrakten. Denne skadesløsholdelsen må følgelig omfatte også andre tilknytninger enn de som fremgår av ansvarsvilkårene. F.eks. må begrensningen gjelde for forsinkelses- og mangelsansvaret. Ghanakontrakten, art 18.6.2, 1. ledd, sier også dette i innledningen av bestemmelsen som lyder: ”Notwithstanding *anything expressed or implied in the CONTRACT* to the contrary: neither COMPANY nor CONTRACTOR shall be liable to the other for the other’s CONSEQUENTIAL LOSS” (min utheving).

Dette gjelder også de øvrige kontraktene. På bakgrunn av at partene allerede skal holde hverandre skadesløse for *ethvert krav* når det gjelder nevnte skader og tap, vil den selvstendige betydningen av skadesløsholdelsen for indirekte tap være nettopp ifm de øvrige årsaker.

Begrepet “indirect losses” er ikke definert i den norske kontrakten, men må med en normal forståelse være indirekte konsekvenser av en skade/tap. Hva som tradisjonelt ligger i begrepet kan man få en pekepinn på ved å gå til f.eks. kjøpsloven⁵⁹. Indirekte tap er her definert ved en ikke-utømmende liste i § 67, (2), og vil være bl.a. driftsavbrudd, avsnitt og tap som følge av at andre kontrakter går tapt eller ikke blir oppfylt som forutsatt. I de fleste andre kontraktene opererer man imidlertid med begrepet ”consequential loss” i stedet for ”indirect loss”. Disse begrepene oversettes med følgetap og indirekte tap, og kan i

---

⁵⁹ Kaasen, side 824, ”fastleggelse av hva som er indirekte tap foretas på grunnlag av alminnelige erstatningsregler i og utenfor kontrakt. Viktig utgangspunkt er kjøpsloven § 67(2)”.

utgangspunktet sies å ha en litt forskjellig betydning. Ghanakontraktens bestemmelse, som har ordlyden ”consequential loss”, definerer imidlertid slike tap med: ”loss of contract, business opportunity, profit, use, production, revenue or interest payable”, som i hvert fall omfatter kjøpslovens definisjon av indirekte tap (men kjøpsloven er videre enn det som fremgår av det ovennevnte – her er det kun tatt med det som synes relevant for disse kontraktene). Dette må medføre at begrepsbruken ikke får betydning for innholdet i bestemmelsen, men det eksakte innholdet må fastlegges av det respektive rettssystem kontrakten er underlagt.

Som nevnt ovenfor har ikke Kinakontrakten en egen bestemmelse for indirekte tap. Imidlertid vil ”knock for knock”-bestemmelsene som gjelder forøvrig i kontrakten innebære en slik beskyttelse⁶⁰. Men, i den grad partene får slike indirekte tap tilknyttet kontrakten av andre årsaker, som f.eks. misligholdsansvar på grunn av mangler eller forsinkelse, ser det imidlertid ut til at veien er åpen for å kreve slike tap dekket av motpart, noe som kan få store konsekvenser for særlig borekontraktør, som kan stå overfor f.eks. forsinkelseskrav ifm operatørs fortjenestetap.

4.6 Ansvar for tredjemann, inkludert forurensningsskader/vrakfjerning

De personer som faller utenfor kontraktens regulering av partenes familiegrupper, utgjør tredjemannsgruppen, jmf ovenfor punkt 3.3. Ansvaret for tredjemann varierer mellom kontraktene. To hovedformer for reguleringer går igjen. Den ene modellen går ut på at borekontraktør i utgangspunktet er ansvarlig for alle skader i tredjemannsgruppen, og den andre hvor ansvaret er delt mellom de to partene⁶¹.

Art. 15.3 i den norske kontrakten lyder:

---

⁶⁰ Bull, side 365

⁶¹ Som også Bull, side 372

”Contractor shall indemnify Company Group from and against any claim concerning:

- a. loss or damage suffered by any party other than Company Group or Contractor Group, other than to the extent as provided for in Article 15.4,
- b. liquid or non-liquid pollutant or waste material that is discharged, seeped, spilled or blown out from the Drilling Unit, and
- c. removal from the sea bed of the Drilling Unit or any items under Contractor’s control,

agregated up to the limit specified in Article 16.1 b), for each accident for any claim or series of claims, arising out of or in connection with the performance of the Work. This applies regardless of any form of liability, whether strict or by negligence, in whatever form, on part of Company Group.

Company shall indemnify Contractor Group from and against any claim to the extent by which the costs and expenses of such claim may exceed the limitation set forth in this Article for each accident for any claim or series of claims, arising out of or in connection with the performance of the Work. This applies regardless of any form of liability, whether strict or by negligence, in whatever form, on the part of Contractor Group.

Contractor shall be responsible for the cleanup and removal from the sea bed of the Drilling Unit or any items under Contractor’s control, if this is demanded by Company or relevant authorities.”

Artikkelen har i 1. ledd oppstilt tre bestemmelser, som alle tre involverer krav fra tredjemenn, og som vil være borekontraktørs ansvar. Punkt a gjelder kun krav for skade/tap fra tredjemenn, selskaps- og leverandørgruppe er altså unntatt. Punkt b og c, som gjelder forurensning og vrakfjerning, gjelder krav fra tredjemenn, men omfatter i tillegg krav fra selskapsgruppen. Dette følger direkte av ordlyden i punkt b og c, men er også presisert i artikkelens 3. ledd når det gjelder punkt c. Artikkelen 2. ledd oppstiller et tilsvarende ansvar for operatør for skader som overstiger en viss grense, jmf 1. ledd.

Alternativene i artikkelens 1. ledd vil drøftes hver for seg i det følgende, men de deler av bestemmelsen som er felles for alle alternativene vil behandles under alternativ a. Dette for å unngå gjentakelser.

Ansaret for skade/tap som kun gjelder tredjepart (alternativ a)

“Any claim” vil her som for de øvrige skadesløsholdelsesbestemmelsene i den norske kontrakten medføre at ethvert rettslig krav er omfattet. I tillegg til slike som har sitt grunnlag i alminnelig erstatningsrett og kontrakt, har man på norsk sektor en spesiell regulering når det gjelder tredjemannsansvaret innen petroleumsvirksomheten. Da denne reguleringen danner et utgangspunkt på området, er det nødvendig å knytte noen ord til disse bestemmelsene før vi går videre. Reguleringen gjelder rettighetshavers ansvar for skadeforvoldelse overfor tredjepart, og er regulert i Lov om petroleumsvirksomhet, 1996-11-29, nr. 7 (petroleumsloven), § 10-9:

”Dersom noen som utfører oppdrag for rettighetshaver blir erstatningsansvarlig overfor tredjemann, hefter rettighetshaver i samme omfang som og solidarisk med skadevolder og i tilfellet dennes arbeidsgiver for erstatningskravet.

For ansvar for forurensningsskade gjelder reglene i kapittel 7”

Bestemmelsen medfører altså et slags objektivt ansvar for rettighetshaver (operatør), jmf petroleumsloven §§ 1-6 j) og k), overfor tredjemann. Vilkårene er at en annen part har pådratt seg erstatningsansvar, og at denne andre parten ”utfører oppdrag for rettighetshaver”, jmf petroleumsloven §§ 1-6 og 1-4. Videre er skadeforvoldelse som er forårsaket av forurensing regulert i egen bestemmelse, og er derfor unntatt fra regelen.

Med de forutsetninger som er nevnt ovenfor vil rettighetshaver alltid ha et objektivt ansvar for skadeforvoldelse overfor tredjemenn. En skadelidt tredjepart, f.eks. en ansatt i

kontraktørgruppen eller gjest ombord på riggen, kan med andre ord velge å holde seg til rettighetshaver ihht solidaransvaret. Dette kan være særlig praktisk der skadevoldende part er insolvent eller ukjent. For andre parter må eventuelle kontraktuelle ansvarsfraskrivelser mellom skadevolder og –lidte, også få virkning overfor rettighetshavers solidaransvar⁶². F.eks. vil skadesløsholdelsesklausuler mellom borekontraktør og hans kontraktører beskytte operatør i samme grad som reguleringen vil beskytte borekontraktør.

På grunnlag av det ovennevnte er det lett å forstå at det er viktig for rettighetshaver, eller operatør på vegne av denne, å sørge for at risikoeksponeringen blir så liten som mulig. Følgelig bør tredjepartsgruppene gjøres så små som mulig, samt at også ansvaret for disse gruppene bør reguleres for å klargjøre ansvarlinjene og eventuell regressgang.

Hvem som er tredjepart i den norske kontraktsbestemmelsen defineres som ”any party other than Company Group or Contractor Group”, jmf bestemmelsens 1. ledd, a, som tilsvarer det som er sagt om ansvar for personer i punkt 4.1 for familiegrupper. For den norske og de fleste andre kontraktene er dette en begrenset gruppe. For Nigeria- og Indonesiakontrakten er tredjemannsgruppen imidlertid utvidet med operatørs leverandører og underleverandører ift de øvrige, jmf punkt 4.1. IADC-kontrakten utvider familiegruppene på hver side med partenes kontraktører og underkontraktører når det gjelder ansvar for forurensningsskader, jmf art 905 (c), jmf nedenfor under punkt b.

Skadd tredjepart (inkludert ansatte i kontraktørgruppen, jmf punkt 4.1) er ikke forhindret på noen måte fra å rette kravet mot operatør, som vil være naturlig dersom operatør er skadevolder. Men for den norske kontrakten kan altså tredjepart også velge å benytte hjemmelen for rettighetshavers solidaransvar i petroleumsloven selv om operatør ikke er skadevolder, jmf ovenfor. I slike tilfeller må boreentreprenørs ansvar være å dekke kostnadene ved skaden/tapet, inkludert utgiftene med behandlingen av saken⁶³.

---

⁶² Bull, side 25

⁶³ Jmf ovenfor og det som ble drøftet under hva skadesløsholdelsen omfattet.

Borekontraktørs ansvar for tredjemannsskader i den norske kontrakten er i tillegg til beløpsgrensen nevnt i bestemmelsen, også begrenset til ikke å gjelde i slik situasjon som beskrevet under art 15.4, brann, utblåsninger og lignende. De øvrige kontraktene varierer her. I Nigeriakontrakten dekker operatør f.eks. kun personskade/-tap i denne forbindelse, og skade og tap på eiendom følger kontraktens øvrige bestemmelser for tredjemannsskader. Mer om reguleringen rundt brann, utblåsninger og lignende nedenfor.

Den høye beløpsgrensen for når operatør skal ha ansvar, jmf norsk kontrakts art. 15.3, 1. ledd, som må sies å være forbeholdt katastrofesammenheng, må tilsi at ansvaret for tredjemannsskader for mesteparten av tilfeller vil være borekontraktørs i den norske kontrakten. Tilsvarende teknikk er benyttet i Ghanakontrakten, men her er beløpsgrensen betydelig lavere, nemlig £ 2 mill, ref. art.18.7. Dette medfører at operatør fortere kommer i ansvarsposisjon, og kontrakten er mer balansert enn den norske.

Den andre modellen som brukes er at ansvaret er gjort avhengig av ”any negligent act or omission of itself or any other member of its respective Group”, jmf den Kinakontrakten, art 10.6 (c). Tilsvarende regulering finner man i Indonesia- og Nigeriakontrakten. Ansvaret er altså gjort avhengig av at handlingen som fører til skade eller tap, er uaktsom, og at handlingen skal være utført av noen i partenes familiegruppe. Ansvar som følge av f.eks. ”farlig bedrift” eller objektivt ansvar, er ikke regulert i disse bestemmelsene. Et slikt ansvar må således følge alminnelige erstatningsregler.

IADC-kontrakten har ikke regulert tredjemannssonen, noe som må medføre at alt ansvar for skader og tap som rammer tredjemann må følge av alminnelige erstatningsregler. Disse kontraktene må sies å være mer balansert utformet enn den norske og ghanesiske kontrakten, men det er ikke sikkert dette vil gi store utslag i praksis fordi borekontraktør vil antagelig være den som er mest utsatt for å skade tredjepart i egenskap av å utføre mesteparten av kontraktsarbeidet.

Ansvaret for forurensning som stammer fra borekontraktørs eiendom (alternativ b)

Ansaret for forurensning er todelt i kontraktene. Man sonderer mellom forurensning fra borekontraktørs eiendom, f.eks. spillolje og søppel, og utstrømming fra undergrunn. Sistnevnte type forurensning er normalt operatørs ansvar, og drøftes nedenfor.

Forurensning som stammer fra borekontraktørs eiendom, reiser et særlig spørsmål når det gjelder den norske kontrakten. Forurensningsproblemer reguleres nemlig av preseptoriske bestemmelser i petroleumsloven, jmf § 7-3, 1. ledd, 1. pnkt, men forurensning som stammer fra borerigg vil ikke omfattes av disse, jmf §§ 7-1 og definisjon av petroleum § 1-6 a. Derimot vil bestemmelsene i petroleumsloven kap 7 gjelde for forurensning som stammer fra formasjon og brønn, jmf nedenfor under forurensning ifm utblåsning etc.

Den norske kontrakten definerer forurensning som "liquid or non-liquid pollutant or waste material". Dette er et vidt uttrykk og må i utgangspunktet omfatte alle typer forurensning. Tilsvarende uttrykk finnes i de øvrige kontraktene i sammenligningen. IADC-kontrakten spesifiserer en uttømmende liste "pollution or contamination... from spills of fuels, lubricants, motor oils, normal water base drilling fluid and attendant cuttings, pipe dope, paints, solvents, ballast, bilge and garbage". Da det her dreier seg om en uttømmende liste vil denne bestemmelsen nødvendigvis være mer begrenset enn en som ikke er det, f.eks. den norske. Hvorvidt denne begrensningen har en praktisk verdi, er heller usikkert. Dette må selvsagt bero på om forurensningen kan bestå av annet stoff enn de listen inneholder.

Det neste vilkåret for at borekontraktør skal ha ansaret for forurensningen, er at den stammer fra "the Drilling Unit". Kinakontrakten har en lignende ordlyd, som antas å ha samme betydning. I Ghanakontrakten er borekontraktør imidlertid ansvarlig for forurensning som "originates from Contractor's property" ("Contractor" er definert som contractor group i innledningen av ansvarskapittelet, jmf art 18.1.1). Denne bestemmelsen omfatter altså forurensning fra all eiendom tilhørende kontraktørgruppen. Her må for det første forurensning fra utstyr tilhørende borekontraktør være omfattet, men også f.eks. oljesøl fra

”supply”-båter i borekontraktørs risikosone må være omfattet. Denne ordlyden er altså videre enn den norske og kinesiske kontrakten.

IADC-kontraktens bestemmelse er derimot litt strammere formulert. Her heter det at utslippet eller forurensningskilden i sin helhet skal være i borekontraktørs ”possession and control and directly associated with Contractor’s equipment and facilities”, ref.art.905(a). At forurensningskilden skal være i borekontraktørs besittelse og kontroll må f.eks. omfatte stoffer han har til lagring hos seg, uansett om det tilhører noen i operatørgruppen. Avfall fra borekontraktørs utstyr lagret hos operatør på en eller annen måte, vil altså falle utenfor. Videre må en naturlig forståelse være at forurensningskilder operatør f.eks. har under sin kontroll må falle utenfor, selv om det f.eks. skulle stamme direkte fra borerigg eller hans utstyr. I tillegg skal forurensningskilden være direkte assosiert med borekontraktørs utstyr og fasiliteter, altså må forurensningen stamme fra utstyret eller f.eks. boreriggen. Denne bestemmelsen innebærer både en utvidelse og en begrensning ift den norske kontrakten. Utvidelse som følge av det kan dreie seg om utslipp også fra annet utstyr enn borerigg, men begrensning mht at forurensningskilden skal være under borekontraktørs kontroll og besittelse der den norske kontraktens bestemmelse kun setter vilkår til at forurensningskilden stammer fra borerigg.

Lignende bestemmelse gjelder også for Indonesiakontrakten hvor det heter: ”under the actual or constructive control of a member of Contractor Group from the Drilling Unit or any other Contract Equipment”, ref.art.5.1(g). “Constructive control”, eller konstruktiv kontroll, må bety at kontrollen skal være effektiv, i motsetning til ”bare på papiret”. Med andre ord så skal det ikke være tvil om at kontraktørgruppen virkelig har hatt kontroll med forurensningskilden og eiendelen den strømmer fra. Dette vilkåret må være tilfredsstillt ved at uhellet skjer mens personell av kontraktørgruppen f.eks. håndterer forurensningskilden, og motsatt vil det ikke være tilfredsstillt dersom operatørs personell håndterer forurensningskilden, selv om kilden tilhører borekontraktør. Sammenlignet med den norske kontrakten vil denne bestemmelsen både begrense og utvide ansvaret. Begrense som følge av at borekontraktør skal ha en effektiv kontroll med forurensningskilden og den eiendom det strømmer ut fra. Utvide fordi forurensningen kan stamme fra “any other Contract Equipment” i tillegg til borerigg.

Nigeriakontrakten innlemmer all forurensning fra borerigg, leverandørgruppens eiendom og selskapsgruppens eiendom som skjer "above the mud line" i borekontraktørs ansvar, ref.art.5.1,e). I tillegg skal borekontraktør også ha ansvaret for tilsvarende forurensning som stammer fra selskapsgruppens eiendom (med unntak for forurensning fra formasjon osv, se nedenfor), forutsatt at selskapsgruppen ikke har utvist skyld. Denne kontraktens bestemmelse innebærer antagelig derfor det største ansvaret for borekontraktør sammenlignet med de andre kontraktene.

Når det gjelder skyld ellers vil kontraktene følge samme mønster som det som gjelder for ansvar for personskader, punkt 4.1. Det eneste unntaket er Indonesiakontrakten hvor ansvaret er gjort avhengig av "unless such discharge or leakage is caused by the sole fault, negligence or breach of contract of a member of Company Group", ref.art.5.1(g). Kan skaden i sin helhet ledes tilbake til operatørs uaktsomhet, vil ansvaret kunne veltes over på ham. Operatørgruppens delansvarlighet vil derimot ikke utløse en annen fordeling. Dette innebærer likevel en ekstra beskyttelse for borekontraktør.

IADC-kontrakten utvider som nevnt ovenfor familiegruppene med kontraktører og underkontraktører på hver side når det gjelder forurensningsansvar. Dette gjelder både kontraktørs- og operatørs forurensningsansvar, jmf nedenfor, og innebærer at tredjemannsgruppen for denne type skader er tilsvarende innskrenket sett ift andre typer skader under denne kontrakten.

I tillegg kan det avslutningsvis nevnes at Nigeria- og Ghanakontrakten har et eget unntak fra borekontraktørs ansvar, dersom forurensningen skyldes skiftlig instruks fra operatør. Dette er for så vidt rimelig og burde også gjelde for de øvrige kontraktene, i og med at borekontraktøren må ta hensyn til operatørs ønsker og må følge hans arbeidsprogram og etterleve hans instruks⁶⁴.

---

⁶⁴Borerigger i rettslig belysning, side 167, "boretreprenøren må selvsagt følge kundens arbeidsprogram, etterleve hans instruksjoner og samrå seg med hans representant"

Vrakfjerningsansvaret (alternativ c)

Til slutt skal borekontraktør ihht den norske kontrakten stå ansvarlig for krav som gjelder ”removal from the sea bed of the Drilling Unit or any items under Contractor’s control”.

Vrakdeler etter gjenstander underlagt borekontraktørs kontroll, skal altså fjernes fra havbunn. Den norske kontrakten har begrenset ordlyden til å gjelde krav som gjelder ”removal”, eller fjerning, av vrakdeler. Indonesia- og IADC-kontrakten har lignende bestemmelser, mens de øvrige varierer mht hvilke type handling og hvilke eiendeler borekontraktør står ansvarlig for i tilknytning til vrakfjerning. Dette reiser spørsmål om variasjonen innebærer reelle forskjeller. Nigeriakontrakten regulerer ikke vrakfjerning i det hele tatt. Dette vil kommenteres videre nedenfor.

I Kinakontrakten er borekontraktørs ansvar for å fjerne vrakdeler ordnet i samme bestemmelse som ansvaret for skade på og tap av borerigg, ref.art.10.2. I tillegg til ansvar for fjerning av vraket etter borerigg, er borekontraktør ansvarlig for krav ”for salvage .. relating to or resulting from such damage, loss or destruction”. Hva som ligger i begrepet ”salvage” er det ikke gitt en nærmere beskrivelse på, men av sammenhengen må en naturlig forståelse være at både redningsaksjoner relatert til nødsituasjoner på boreriggen og redningsaksjoner relatert til vrakfjerning er omfattet.

Ghanakontrakten har ordlyden ”the raising, removal, destruction, lighting or marking of any wreck or debris”, ref.art.18.2.4.

For de øvrige kontraktene kan destruksjon av vrak muligens følge av at borekontraktør har ansvaret for å fjerne vrakdelene. Derimot vil heving, og (lys)merking av vrakdeler neppe med en normal forståelse kunne innfortolkes i uttrykket ”removal”, og må innebære reelle forskjeller. I tilfelle boreriggen synker og etterlatte f.eks. krever heving av vraket, vil ikke et slikt ansvar følge av den norske kontraktens bestemmelse, mens det vil det ihht Ghanakontrakten.

Vilkåret i den norske kontrakten for at andre vrakdeler enn borerigg skal være borekontraktørs ansvar er altså at eiendelen skal ha vært underlagt hans kontroll. Dette må med en normal forståelse omfatte alle eiendeler i hans risikosone. Dersom objektet er under operatørs kontroll, vil vi befinne oss utenfor dekningsområdet i kontrakten.

Indonesiakontrakten har en annen formell, men i realiteten tilsvarende ordning.

IADC-kontrakten bestemmer at borekontraktør skal ha ansvaret for ”removal of debris (including Contractor’s Items)”, ref.art.906, og må med en normal forståelse bety at vrakdeler fra gjenstander både i borekontraktørs og operatørs risikosone er omfattet. Dette ansvaret er imidlertid betinget av at borekontraktør har *mulighet* for forsikring. Med andre ord trenger ikke borekontraktør å ha tegnet forsikringen, en mulighet til forsikring vil oppfylle vilkåret.

Ghanakontrakten har ordnet vrakfjerningsansvaret i samme bestemmelse som ansvaret for eiendomsskader og –tap. Det innebærer at begge parter vrakfjerningsansvar er regulert, samt at partene står ansvarlig for krav ifm vrakfjerning av alle eiendeler tilhørende sin familiegruppe.

Kinakontrakten har, som ovenfor nevnt, en bestemmelse som angår borerigg. I tillegg regulerer den ansvaret for vrakfjerning ifm utblåsning etc, hvoretter operatør er ansvarlig med unntak av vrak etter borerigg, jmf art 10.8.

Nigeriakontrakten regulerer altså ikke vrakfjerning spesielt i kontrakten. Imidlertid følger antagelig dette ansvaret av ”knock for knock”-ansvaret for partenes respektive eiendom, jmf art 5.1 a), som omfatter alle krav som følge av tap eller skade på partenes eiendom. Tilsvarende vil kanskje gjelde for de typer krav som ikke omfattes av vrakfjerningsbestemmelsene i de øvrige kontraktene, men her vil kanskje det faktum at ansvaret er regulert tale mot en slik løsning.

Forurensning ifm utblåsning et

For samtlige kontrakter er ansvaret for forurensningsskader overfor tredjepart ifm brann, utblåsning fra brønn osv, i utgangspunktet operatørens ansvar. Den norske kontrakten, art. 15.4, lyder:

”Company shall indemnify Contractor Group from and against any claim concerning loss or damage suffered by any party other than Company Group or Contractor Group resulting from fire, blow-out, cratering, seepage or any other uncontrolled flow from under ground of oil, gas, water or other substances arising out of or in connection with the performance of the Work, except when contributed to by wilful misconduct or gross negligence on the part of Contractor Group. Contractor’s maximum liability shall however be limited to USD 5 mill per occurrence”.

Bestemmelsen gjelder altså ansvaret overfor tredjepart, ”any party other than Company Group or Contractor Group” ifm forurensningsskader og –tap. Med andre ord er dette et tredjemannsansvar, hvoretter operatør i spesielle krisesituasjoner skal ha ansvaret for skade og tap overfor tredjemann. Borekontraktør er således ansvarlig for personell og eiendom tilhørende sin risikosone også i denne type situasjon. Dette gjelder også i de øvrige kontraktene.

Begrunnelsen for ansvarsfordelingen når det gjelder forurensning som stammer fra brønn og undergrunnsformasjoner, må for det første være at undergrunnsformasjonene og brønn må ses på som operatørs eiendom, jmf drøftelsen ovenfor. En viss balanse opprettes altså sett i lys av at borekontraktør har ansvaret for skader/tap overfor tredjepart som skyldes forurensning fra sin eiendom. Videre må et viktig hensyn bak reguleringen for den norske kontraktens vedkommende, være petroleumslovens bestemmelser, jmf §§ 7-3,7-4 og 7-5 og det som er sagt ovenfor om at loven omfatter forurensning som stammer fra undergrunnsformasjon. Denne reguleringen medfører at operatør i utgangspunktet ikke kan velte ansvaret for denne typer forurensningsskader over på borekontraktør.

Den norske kontrakten begrenser operatørs ansvar for forurensning som enten står ifm brann, utblåsning o.l. situasjoner eller at forurensningen stammer direkte fra formasjonene. Dette gjelder tilsvarende i de fleste andre kontraktene. Unntatt fra dette, og som den eneste kontrakten i sammenligningen, inkluderer Kinakontrakten ansvaret for forurensning ifm ”use or disposition of oil emulsion, oil base or chemically treated drilling fluid, contaminated cuttings or cavings, lost circulation and fishing recovery materials and fluids”. Dette innebærer en begrensning av ansvaret for borekontraktør ift de andre kontraktene.

I den norske kontrakten er skadesløsholdelsen gjort avhengig av at boreentreprenør ikke har handlet med ”gross negligence or wilful misconduct”, hvilket i så fall vil medføre et begrenset erstatningsansvar på USD 5 mill. Formålet med denne reguleringen må være å tilføre preventive virkninger overfor borekontraktør, all den tid slike hendelser kan ha formidable konsekvenser for alle involverte parter. Dette må videre være i overensstemmelse med rettighetshavers regressmulighet i petroleumsloven § 7-5, som regulerer tilfeller der entreprenøren selv, eller noen i hans tjeneste, har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt. (Riktignok er begrepsbruken i loven (grov uaktsomhet og forsett) og kontrakten ikke identisk, men her må kontrakten kunne tolkes i samsvar med loven fordi denne er preseptorisk). I slikt tilfelle er ansvaret ubegrenset og vil kun lempes av bestemmelsene i § 7-5, 2. og 3. ledd, noe som må være aktuelt all den tid et slikt ansvar antagelig kan komme opp i formidable beløp.

Den norske kontrakten begrenser altså borekontraktørs ansvar oppad til USD 5 mill pr skadetilfelle. Dette har partene anledning til da det kun er avtaler som går ut over den regressmulighet som følger av loven som skal være ugyldige, jmf petroleumsloven § 7-5, siste ledd.

Videre blir det et spørsmål hvorvidt ansvarsbegrensningen kan bli stående ved borekontraktørs ”wilful misconduct”. Det kan også her bli snakk om sensur ihht bakgrunnsretten. Ihht drøftelsen ovenfor, jmf punkt 4.1, ville forsettlige handlinger utført av ledende personell være unntatt fra ansvarsfraskrivelsen. Imidlertid gjelder for det første

dette en ansvarsbegrensning, i motsetning til en ren ansvarsfraskrivelse, hvilket bør få betydning for vurderingen. For det andre må det i det nærværende tilfelle få konsekvens at skyldgraden "wilful misconduct" er eksplisitt nevnt i bestemmelsen – operatør har altså tatt en klar stilling til spørsmålet. For det tredje er det operatør som har utarbeidet vilkårene, og for det fjerde er han utvilsomt den sterkeste part, og må ha ryggdekning for dette ansvaret. Alle disse argumentene taler for at operatør må finne seg i at ansvarsbegrensningen blir opprettholdt.

Nigeriakontrakten har også forbehold for tilsvarende skyldgrad, men med en begrensning på USD 200.000,-, ref.art.5.2, f). Argumentet med at det dreier seg om en klar ordlyd må også få betydning her, men fordi begrensningen av ansvaret er betydelig større her på grunn av den lave summen, må argumentet med at det dreier seg om en ansvarsbegrensning ift en ansvarsfraskrivelse miste mye vekt.

Indonesiakontrakten pålegger borekontraktør ansvaret for slik forurensning ved vanlig uaktsomhet, inkl. ved delt ansvar med operatør, men begrenset oppad til USD 1.000.000,-, ref.art.5.1(f). Dette innebærer et betydelig større ansvar for borekontraktør, og ville stride mot petroleumsloven, jmf ovenfor, hvis underlagt norsk rettssystem.

Ghana- og IADC-kontrakten har ingen forbehold knyttet til skyld for operatørs forurensningsansvar. Imidlertid må de betraktninger som gjaldt for slike ansvarsfraskrivelser ift personskader, punkt 4.1, også gjelde her.

5 Oppsummering og konklusjon

I begynnelsen av denne fremstillingen stilte jeg spørsmål om hvorvidt kontraktene varierer, hva som er grunnen til dette og hva eventuelle forskjeller innebærer for partene.

I utgangspunktet er kontraktenes ansvarsbestemmelser svært like. Samtlige gjennomfører ”knock for knock”-prinsippet for skade på og tap av personell og eiendom i partenes respektive risikosone. Fra denne hovedregelen gjør videre de fleste kontraktene unntak for visse typer utstyr tilhørende borekontraktør, og reguleringen av dette unntaket følger de samme linjer. Nesten samtlige kontrakter regulerer ansvaret i tredjemannssonen, og fra en slik generell bestemmelse har alle kontraktene særskilte regler for forurensnings- og vrakfjerningsansvaret. Dette gjelder imidlertid de store linjene. Ved nærmere ettersyn er det en del variasjon mellom kontraktene. Jeg vil i det følgende trekke frem noen forskjeller og hva dette innebærer for partene. Deretter vil jeg se på hva som kan være grunnen til variasjonen.

Når det gjelder reelle forskjeller som skyldes ordlydsvariasjon mellom kontraktene, kan skadesløsholdelsesbegrepet i ”knock for knock”-ordningen trekkes frem.

Når det gjelder innholdet i dette begrepet har kontraktene en del variasjoner. Dette dreier seg om omfanget av hva den som skal holde den annen skadesløs er pliktig til å gjøre ifm et krav motparten har mottatt. Ifht den norske kontrakten begrenser dette seg til en økonomisk erstatning, mens det i de andre kontraktene er tillegg av plikt (og rett) til å behandle kravet, samt å bidra ved eventuelle søksmål. Det vil vel kanskje være naturlig at den som skal dekke skaden til slutt, er den som behandler saken og bidrar ved søksmål. Imidlertid følger ikke denne plikten av kontrakten og parten kan i prinsippet takke nei til dette. På den annen side kan mangelen på en rett til å overta behandlingen av kravet

medføre at en skade blir gjort opp på en annen måte enn den som skal bære kostnadene i siste omgang mener er rimelig⁶⁵. Selv om det må antas at lojalitetsprinsippet vil medføre at sistnevnte i det minste må få ta stilling til kravet før en avgjørelse tas, vil det være en mer tungvint prosess når det ikke følger av ordlyden at slik rett foreligger.

Den største forskjellen mellom kontraktene når det gjelder ansvaret i ”knock for knock”-sonen, var at størrelsen på familiegruppene mellom partene var forskjellige.

Vi så at den norske, ghanesiske og kinesiske kontrakten var tilnærmet like og hadde omtrent samme løsning for begge parter. Dette medførte at tredjemannsgruppen ble svært begrenset. IADC-kontrakten hadde en spesiell løsning som medførte en kjernefamilieløsning på hver side i egenskap av å være skadevolder, og en tilnærmet storfamilie (med unntak av underkontraktører) når det gjaldt hvilke personer som ble omfattet av skadesløsholdelsen i egenskap av å være skadelidt. Den indonesiske og nigerianske kontrakten hadde storfamilieløsning på borekontraktørsiden og kjernefamilieløsning⁶⁶ på operatørsiden. Dette medførte en til dels stor utvidelse av ansvaret for borekontraktør, som får operatørs andre kontraktører og underkontraktører i sin tredjemannssone.

Betydningen av at ansvaret varierer slik det ovennevnte viser, beror på hvordan løsningen er i tredjemannssonen.

I den norske kontrakten hadde borekontraktør i realiteten ansvaret for tredjemannsgruppen, mens det i den ghanesiske kontrakten kanskje var riktigere å si at borekontraktør i utgangspunktet hadde ansvaret (på bakgrunn av beløpsbegrensningen var betydelig lavere her enn i den norske kontrakten). I de øvrige kontraktene skulle ansvaret for skade og tap ift tredjemann avgjøres mht skyld, og sett i lys av at det er borekontraktør som har det største potensialet for å skade noen/noe vil antagelig ikke de to modellene variere så mye i praksis.

---

⁶⁵ Bull, side 383, at kontrakter som har slike reguleringer bl.a. spesifiserer at skaden, hvis behandlet av parten som skal holdes skadesløs, ikke skal avgjøre saken uten at den økonomisk ansvarlige part har godtatt det.

⁶⁶ Bull, side 394

I begynnelsen av denne fremstillingen ble det stilt spørsmålet om eventuelle forskjeller mellom kontraktene kunne skyldes ulik jurisdiksjon.

Storparten av de internasjonale kontraktene skiller seg riktignok ut fra den norske ved å ha en betydelig mer ordrik utforming. Dette er høyst sannsynlig med bakgrunn i at de fleste kontraktene er underlagt det engelsk rettssystemet, som jeg har vært inne på flere ganger i løpet av fremstillingen. I dette systemet er man svært opptatt av ordlyden i kontraktene, og særlig mht ansvarsfraskrivelser og –begrensninger er man forsiktige med utvidelser av begrepene. Er man derfor ikke presis nok i utformingen av en bestemmelse, vil det være en risiko for at domstolene anser visse betydninger for ikke å være omfattet.

Når det gjelder variasjonen i modellene, f.eks. mht hvor store familiegruppene skal være, eller ansvarsfordelingen i tredjemannsgruppen, synes imidlertid dette å skyldes det faktum at kontraktene tilhører forskjellige operatører. Det finnes ikke en avtalt bransjestandard innen borevirksomheten, slik det gjør innen fabrikkasjon, f.eks. NF07. (IADC-kontrakten er en ensidig utarbeidet standard, og den brukes ikke i nevneverdig grad). Dette medfører at hver operatør stiller med sine egne formularer, som vil være ensidig utformet av ham. Imidlertid synes dette bare i liten grad å ha medført ubalanserte løsninger når det gjelder kontraktens ansvarsvilkår, f.eks. ulik størrelse på familiegruppene. Slik ubalanse skal i prinsippet også føre til større omkostninger for operatør i form av borekontraktørs høyere rater (pga større forsikringsomkostninger o.l.). I hvilken grad slike faktorer er med i vurderingen av ratespørsmålet er imidlertid usikkert.

6 Litteraturliste

Lov- og forskriftsregister

- 1996 Lov om petroleumsvirksomhet, (petroleumsloven), LOV-1996-11-29-7
- 1988 Lov om kjøp (kjøpsloven), LOV-1988-05-13-27
- 1958 Lov om yrkesskadetrygd, (yrkesskadetrygdloven), LOV-1958-12-12-10
- 1918 Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer, (avtaleloven) LOV-1918-05-31-4
- 1997 Forsikrift til lov om petroleumsvirksomhet (petroleumsforskriften), FOR-1997-06-27-653

Domsregister

- Rt 2007, s172
- Rt 1994, s 626 (Kaiinspektørdommen)
- Rt 1993, s 564
- ND 1988, s 263 (Mørland 7)

Bøker

- Borerigger i rettslig belysning   Otto Beyer, Sverre Erik Jebens, Kjetil Krokeide, Georg Scheel, Geir Ulfstein. Borerigger i rettslig belysning. Oslo: Sjørettsfondet, 1975
- Bull   Hans Jacob Bull. Tredjemannsdekninger i forsikringsforhold. Oslo: Sjørettsfondet, 1988
- Kaasen   Knut Kaasen. Petroleumskontrakter. Universitetsforlaget, 2006
- Summerskill   Michael Summerskill. Oil Rigs: Law and insurance. London: Stevens & Sons, 1979

Artikler

- Høgberg   Alf Petter Høgberg. Tolkingsstiler ved kontraktstolkning – en introduksjon. I: JV-2006-61
- Hagstrøm   Viggo Hagstørn. Om grensene for ansvarsfraskrivelse, særlig i næringsforhold. I: TFR-1996-421